

Evaluatie Preventief Fouilleren in Amsterdam:

Opbrengsten, wapenincidenten en hot spots

Den Haag, mei 2007

Deze studie werd uitgevoerd door:

Dr. E.J. van der Torre
V. Dijk MSc

COT Instituut voor Veiligheids- en Crisismanagement b.v.
Koninginnegracht 26
2514 AB DEN HAAG
T 070-3122020
F 070-3122012
cot@cot.nl

Inhoudsopgave

Inleiding	5
1. Opbrengsten: presentatie en analyse	7
1.1 Totaalopbrengsten: november 2002 tot en met april 2007	7
1.2 Opbrengsten in vijf controleperiodes	8
1.3 Opbrengsten: vergelijkenderwijs	8
2. Wapenincidenten: presentatie en analyse	13
2.1 Wapenincidenten: een daling in de veiligheidsrisicogebieden	13
2.2 Het verloop van de wapenincidenten op buurtniveau	14
2.3 De aard van de wapenincidenten: een top-5	16
2.4 De 23 buurten met de meeste wapenincidenten	19
3. Hot spots	21
3.1 Inleiding	21
3.2 Hot Spots in de veiligheidsrisicogebieden	22
3.3 Hot Spots in ‘de rest van Amsterdam’	28
4. Conclusies en aanbevelingen	43
4.1 Conclusies	43
4.2 Aanbevelingen	47

Bijlagen

Bijlage 1	Opbrengsten: de eerste vier controleperiodes (51)
Bijlage 2	Verantwoording (55)

Inleiding

In november 2002 is in Amsterdam voor het eerst preventief gefouilleerd, zowel in het veiligheidsrisicogebied in de Binnenstad (VRG Binnenstad) als in een zelfde soort gebied in Zuidoost (VRG Zuidoost). Er zijn sindsdien 157 controleacties uitgevoerd in deze twee VRG's.

Deze evaluatie maakt de balans op voor wat de opbrengsten en wapenincidenten in deze twee VRG's betreft. We zoomen ook in op enkele *hot spots*, dat wil zeggen gebieden met een concentratie van wapenincidenten. Hoewel nog steeds relatief veel Amsterdamse wapenincidenten plaats hebben in de twee VRG's, is er buiten deze gebieden een aantal hot spots met relatief veel wapenincidenten.

Deze evaluatie bestaat uit de volgende paragrafen:

- *Paragraaf 1.* Een beschrijving en analyse van de opbrengsten van preventief fouilleren. We besteden in het bijzonder aandacht aan de inmiddels vijfde controleperiode: van juli 2006 tot en met april 2007.
- *Paragraaf 2.* Een beschrijving en analyse van de wapenincidenten in de twee VRG's en in 'de rest' van Amsterdam en van de politieregio Amsterdam-Amstelland. In deze paragraaf staat de periode van april 2006 tot en met maart 2007 centraal.
- *Paragraaf 3.* Deze paragraaf bestudeert de wapenincidenten op 12 Amsterdamse hot spots. Het gaat om 5 hot spots binnen de twee VRG's en om 7 hot spots in andere delen van Amsterdam.
- *Paragraaf 4.* In de slotparagraaf presenteren we onze conclusies en aanbevelingen.
- De *bijlage* bevat onder meer een verantwoording van de werkwijze.

1. Opbrengsten: presentatie en analyse

Deze paragraaf presenteert en analyseert de opbrengsten van de controleacties. De periode van juli 2006 tot en met april 2007 (periode 5) staat centraal, maar we maken tevens gebruik van gegevens uit de vier voorgaande perioden:

- Periode 1: november 2002 tot en met mei 2003;
- Periode 2: juli 2003 tot en met mei 2004;
- Periode 3: juni 2004 tot en met mei 2005;
- Periode 4: juni 2005 tot en met mei 2006.

Eerst presenteren we de totaalopbrengsten (1.1) en daarna de opbrengsten in de vijf controleperiodes (1.2). Vervolgens interpreteren we de opbrengsten met behulp van vergelijkingen in de tijd en tussen de twee VRG's (1.3).

1.1 Totaalopbrengsten: november 2002 tot en met april 2007

In deze paragraaf worden de opbrengsten van de controleacties over de periode november 2002 tot en met april 2007 gepresenteerd. In totaal werden in de twee VRG's (bij 157 acties) 68.883 burgers, 7.831 voertuigen en 438 horecagelegenheden gecontroleerd. Daarbij werden 1.460 wapens aangetroffen. Het gaat om 27 vuurwapens, 103 slagwapens, 1.186 steekwapens en 144 'overige' wapens. De acties leverden 432 arrestanten op, waarvan 195 (45,1%) inzake de Wet Wapens en Munitie (WWM).

Tabel 1.1: Totaal opbrengsten 2002 t/m april 2007.

Totaalopbrengst Amsterdam			
	VRG Zuidoost	VRG Binnenstad	Totaal
Aantal acties	77	80	157
X Personen	30411	38472	68883
X Voertuigen	2680	5151	7831
X Horecapanden	209	229	438
Aanhoudingen Totaal	187	245	432
- Wwm	88	107	195
- Overig	99	138	237
Totaal wapens	395	1065	1460
- Vuurwapens	13	14	27
- Slagwapens	15	88	103
- Steekwapens	329	857	1186
- Overig	38	106	144
Arbeidsuren	11846,17	9858,5	21704,67

1.2 Opbrengsten in de vijfde controleperiode

Deze paragraaf presenteert de opbrengsten in de vijfde en meest recente controleperiode. De opbrengsten van de vier andere periodes staan in bijlage 1 vermeld.

Controleperiode 5: juli 2006 tot en met april 2007

Bij 17 controleacties zijn in VRG Zuidoost 3.947 personen en 225 voertuigen gecontroleerd. Er is gecontroleerd in 66 horecagelegenheden. Daarbij zijn in totaal 98 wapens in beslag genomen: 95 steekwapens en 3 andersoortige wapens. De politie maakte 32 arrestanten: 12 inzake WWM.

In VRG Binnenstad zijn tijdens 17 acties in totaal 6.567 personen en 756 auto's gecontroleerd. Er zijn 32 horecagelegenheden gecontroleerd. Daarbij zijn in totaal 127 wapens in beslag genomen: 10 slagwapens, 107 steekwapens en 9 andere wapens. De politie maakte 36 arrestanten, waarvan 16 inzake WWM.

Tabel 1.2: Opbrengsten controleperiode 5: juli 2006 tot en met april 2007.

Opbrengsten periode 5		
	VRG ZO	VRG BS
Aantal acties	17	17
X Personen	3947	6567
X Voertuigen	225	756
X Horecapanden	66	32
Totaal aanhoudingen	32	36
- Wwm	12	16
- Overig	20	20
Totaal wapens	98	127
- Vuurwapens	0	1
- Slagwapens	0	10
- Steekwapens	95	107
- Overig	3	9
Arbeidsuren	1169,25	1429

1.3 Opbrengsten: vergelijkenderwijs

In de paragraaf worden de opbrengsten van de controles vergeleken. Het betreft zowel een vergelijking tussen de twee VRG's, alsook een vergelijking in de tijd (dus: vergelijkingen tussen de vijf controleperiodes).

Het valt het op dat in periode 2 alles bij elkaar de meeste tijd en energie is gestoken in preventief fouilleren. Vanwege dit soort verschillen heeft het niet veel zin om absolute scores met elkaar te vergelijken. We gebruiken daarom een aantal *sleutels* om vergelijkingen mogelijk te maken.

- Het aantal aangetroffen wapens per aantal gecontroleerde personen;
- Het aantal gemaakte arrestanten per aantal gecontroleerde personen;

- Het aantal gecontroleerde personen per (politieel arbeidsuur¹).

Vergelijking 1: De controleperiodes

We vergelijken op hoofdlijnen de vijf controleperioden voor de twee VRG's. De totaalopbrengsten, het aantal controleacties en het aantal ingezette arbeidsuren staan vermeld in tabel 1.7.

In de eerste controleperiode werd 1 wapen aangetroffen op 41 gecontroleerde personen. In de tweede periode daalde de opbrengst naar 1 wapen op 53 gecontroleerde personen. In de derde periode moesten twee personen minder gecontroleerd worden om een wapen aan te treffen, namelijk 51. In de vierde controleperiode steeg de opbrengst fors: 1 wapen op 38 gecontroleerde personen. In de vijfde periode komt de opbrengst uit op 1 wapen op 47 gecontroleerde personen.

Gedurende de eerste controleperiode werd 1 arrestant gemaakt op 119 gecontroleerde personen. In de tweede controleperiode daalde dit naar 1 aanhouding op 237 gecontroleerde personen en in de derde periode kwam de teller uit op 1 arrestant op 167 gecontroleerde personen. In periode 4 steeg het aantal aanhoudingen aanzienlijk: 1 arrestant op de 105 personen. In de laatste controleperiode wordt 1 arrestant gemaakt op 122 gecontroleerde personen.

Tussen periode 1 en periode 5 stijgt het aantal gecontroleerde personen per arbeidsuur geleidelijk van 2,5 (periode 1) naar 4 (periode 5). In periode 2 en 3 controleert de politie gemiddeld 3,2 personen per arbeidsuur. Dit aantal stijgt in de vierde periode naar 3,7. Periode 5 is het meest doelmatig: 4 gecontroleerde personen per arbeidsuur. De doelmatigheidswinst valt grotendeels toe te schrijven aan VRG Binnenstad (zie tabel 1.4).

Tabel 1.3: Totaalopbrengsten: VRG's gezamenlijk in 5 controleperioden.

Opbrengstanalyse per periode VRG's gezamenlijk					
	P 1	P 2	P 3	P 4	P 5
Aantal acties	22	40	28	33	34
X Personen	12945	25583	12154	7687	10514
Totaal aanhoudingen	109	108	73	74	86
Totaal wapens	315	479	238	201	225
Wapen : contr pers	1:41	1:53	1:51	1:38	1:47
Arr : contr pers	1:119	1:237	1:167	1:105	1:122
Contr pers: arbuur	2,5	3,2	3,2	3,7	4
Arbeidsuren	5141	8047	3846,5	2071,92	2598,25

¹ Onder het aantal arbeidsuren valt meer dan enkel de uren die de politieambtenaren effectief op straat doorbrengen met fouilleren. Zo worden ook de voorbereiding van de acties, de (de)briefing en de pauzes meegeteld.

Vergelijking 2: vijf controleperiodes in VRG Zuidoost én VRG Binnenstad

VRG Zuidoost

In VRG Zuidoost neemt de wapenopbrengst per controleperiode in de eerste drie controleperiodes af: van 1 op 91 gecontroleerde personen (periode 1), via 1 op 109 (periode 2) naar 1 op 106 (periode 3). De laatste twee perioden vertonen een sterke stijging ten opzichte van de voorgaande perioden: er wordt in de vierde periode 1 wapen aangetroffen op 43 gecontroleerde personen en in de vijfde periode zelfs 1 wapen op 40 gecontroleerde personen.

In periode 1 werd 1 arrestant gemaakt op 143 gecontroleerde personen. In de laatste periode, is deze score, na schommelingen in tussenliggende jaren, gedaald naar 1 arrestant op 123 gecontroleerde personen.

Tussen periode 1 en periode 5 stijgt het aantal gecontroleerde personen per arbeidsuur geleidelijk van 2 (periode 1) naar 3,4 (periode 5).

De doelmatigheid van de controleacties stijgt dus gestaag. Dit draagt bij aan de daling van de wapenincidenten in VRG Zuidoost (zie paragraaf 2).

VRG Binnenstad

Indien we voor VRG Binnenstad de opbrengsten per controleperiode vergelijken, valt het volgende op. Het aantal aangetroffen wapens per gecontroleerde persoon kent een dalend verloop. In de eerste periode werd 1 wapen op 28 gecontroleerde personen aangetroffen. In periode 4 werd nog 1 wapen op 36 gecontroleerde personen aangetroffen, en in periode 5 daalt de opbrengst naar 1 wapen op 52 gecontroleerde personen.

In periode 1 maakt de politie 1 arrestant op 103 gecontroleerde personen. Dit aantal schommelt in de jaren daarna: 1 op 224 (periode 2); 1 op 159 (periode 3), en 1 op 119 (periode 4). In de laatste periode wordt 1 arrestant gemaakt bij de controle van 182 gecontroleerde personen.

Tussen periode 1 en periode 5 stijgt het aantal gecontroleerde personen per arbeidsuur geleidelijk van 3,2 (periode 1) naar 4,6 (periode 5).

In VRG Binnenstad daalt het aantal wapenincidenten gestaag (zie paragraaf 2) en neemt het aantal gecontroleerde personen per arbeidsuur toe. Het feit dat er meer mensen gecontroleerd moeten worden om een wapen aan te treffen is daarom een indicatie voor een preventief effect van de controleacties.

Tabel 1.4: Totaalopbrengsten per VRG in 5 controleperioden.

Opbrengstanalyse per periode VRG Zuidoost + VRG Binnenstad										
	P 1		P 2		P 3		P 4		P 5	
	VRG Z	VRG B	VRG Z	VRG B	VRG Z	VRG B	VRG Z	VRG B	VRG Z	VRG B
Aantal acties	11	11	20	20	12	16	17	16	17	17
X Personen	6020	6925	11727	13856	5803	6351	2914	4773	3947	6567
Totaal aanhoudingen	42	67	46	62	33	40	34	40	32	36
Totaal wapens	66	251	108	371	55	183	68	133	98	127
Arbeidsuren	3002	2139	4540	3507	2239,5	1607	895,42	1176,5	1169,25	1429
Wapen : contr pers	1:91	1:28	1:109	1:37	1:106	1:35	1:43	1:36	1:40	1:54
Arr : contr pers	1:143	1:103	1:255	1:224	1:176	1:159	1:86	1:119	1:123	1:182
Contr pers: arbsuur	2	3,2	2,6	4	2,6	4	3,3	4,1	3,4	4,6

2. Wapenincidenten: presentatie en analyse

In deze paragraaf presenteren en analyseren we de wapenincidenten in de controleperiode van april 2006 tot en met maart 2007.² Er wordt met name bezien of zich relevante stijgingen of dalingen voordoen. We vergelijken dezelfde maanden uit het kalenderjaar om vertekening vanwege seizoenseffecten te voorkomen. De volgende periodes behoren tot de onderzoeksperiode:

- Periode 1: april 2003 tot en met maart 2004;
- Periode 2: april 2004 tot en met maart 2005;
- Periode 3: april 2005 tot en met maart 2006;
- Periode 4: april 2006 tot en met maart 2007.

Tabel 2.1 geeft een overzicht van het aantal wapenincidenten in de vier periodes. De wapenincidenten zijn verdeeld onder Politieregio Amsterdam-Amstelland (RPAA), de stad Amsterdam, VRG Binnenstad, VRG Zuidoost en een de gemeenschappelijke score van de twee VRG's.³

2.1 Wapenincidenten: een daling in de veiligheidsrisicogebieden

In de periode 4 – dus: van april 2006 tot en met maart 2007 – worden in VRG Binnenstad 565 wapenincidenten geregistreerd. In de drie perioden daarvoor waren dat er respectievelijk 665, 755 en 864. Het aantal wapenincidenten neemt tussen periode 1 en periode 4 dus aanzienlijk af, met bijna 35% (n=299).

In VRG Zuidoost zien we tussen periode 1 en periode 4 ook een daling van het aantal wapenincidenten. In periode 4 bedraagt het aantal geregistreerde wapenincidenten 532. In de drie perioden daarvoor waren dat er respectievelijk 591, 625 en 637. De *overall* daling in VRG Zuidoost bedraagt derhalve 16,5% (n=105).

In de stad Amsterdam daalt het aantal wapenincidenten in de gehele controleperiode – dus: april 2003 tot en met maart 2007 – van 5.106 naar 4.554 wapenincidenten. Dit is een daling van 10,8%, hetgeen neerkomt op een reductie van 552 wapenincidenten. Deze daling is grotendeels te verklaren door de daling in de beide veiligheidsrisicogebieden. Het aantal wapenincidenten daalt namelijk *zonder* veiligheidsrisicogebieden meegerekend met 4,1%: van 3.605 naar 3.457 wapenincidenten (n=148).

Een opvallende ontwikkeling is de volgende. Tussen periode 3 en 4 daalt het aantal wapenincidenten in beide VRG's namelijk aanzienlijk, met 12,7% (n=159). Echter, in 'de rest

² Vanwege de deadline van dit onderzoek is maart 2007 de laatste maand die we in dit onderzoek kunnen betrekken. In hoofdstuk 1 konden we ook de maand april meenemen, omdat de gegevens over opbrengsten sneller vallen aan te leveren en te analyseren. Bij de wapenincidenten beschikken we over cijfers uit de drie voorgaande jaren. Dit betekent dat we de meest recente periode hier periode 4 noemen, terwijl we in hoofdstuk 1 spreken van de vijfde controleperiode. We hebben dit keer een heel jaar als onderzoeksperiode gekozen, omdat we dan alle maanden in het onderzoek betrekken.

³ Het aantal wapenincidenten in onderhavige evaluatie kan verschillen met het aantal wapenincidenten voor dezelfde perioden in de voorgaande evaluaties. Dit komt doordat de gegevens die wij gebruiken afkomstig zijn van een recentere download uit X-pol. Aangiften die later gedaan zijn, zijn daardoor alsnog opgenomen in de registratie. Ook kunnen correcties die naderhand zijn uitgevoerd tot verschillen leiden.

van Amsterdam' (geen VRG dus) stijgt in dezelfde periode het aantal wapenincidenten juist met 6,4% (n=209).

In de politieregio Amsterdam-Amstelland (RPAA) daalt het aantal wapenincidenten bijna even hard als in de stad Amsterdam, met 10,6%. Dit komt neer op een reductie van 580 wapenincidenten. Ook in de RPAA is de daling grotendeels te danken aan de daling in de veiligheidsrisicogebieden. Indien de VRG's buiten beschouwing worden gelaten (RPAA excl. VRG's), daalt het aantal wapenincidenten namelijk met 4,4%: een daling van 176 wapenincidenten.

Tabel 2.1: Het totaal aantal wapenincidenten in de vier periodes.

- Totaal aantal wapenincidenten – 2003 – 2007					
Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
RPAA	5461	5085	4873	4881	-580, -10,6%
- RPAA excl. VRG's	3960	3705	3617	3784	-176, -4,4%
Amsterdam	5106	4722	4504	4554	-552, -10,8%
- Amsterdam excl. VRG's	3605	3342	3248	3457	-148, -4,1%
VRG's totaal	1501	1380	1256	1097	-404, -26,9%
- VRG Binnenstad	864	755	665	565	-299, -34,6%
- VRG Zuidoost	637	625	591	532	-105, -16,5%

2.2 Het verloop van de wapenincidenten op buurtniveau

VRG Binnenstad: daling in de meeste buurten

Tabel 2.2 geeft het aantal wapenincidenten in VRG Binnenstad - in de vier verschillende perioden - *per buurt* weer.

De volgende 5 buurten noteren in de vierde controleperiode de meeste wapenincidenten: Oude kerk e.o. (75), Burgwallen Oost (61), Leidsebuurt Noordoost (44), Kop Zeedijk (30) en Nieuwe Kerk e.o. (29).

De buurten met de grootste afname (in absolute zin) zijn: Kop Zeedijk (-48), Burgwallen Oost (-43), Stationsplein e.o. (-34), Nieuwmarkt (-34) en Nieuwendijk Noord (-29).⁴

In 9 buurten stijgt het aantal wapenincidenten in vier jaar tijd (in absolute zin). Het betreft de volgende buurten: Leidsegracht Zuid (+8), Leidsebuurt Zuidoost (+8), Rembrandtpleinbuurt (+6), Marnixbuurt Zuid (+5), BG-Terrein e.o. (+3), Scheepvaartbuurt (+3), Leidsebuurt Zuidwest (+3), Amstelveldbuurt (+1) en Oosterdokseiland (+1).

⁴ Gezien het grote aantal buurten met een daling van het aantal wapenincidenten, is gekozen om een top 5 van buurten op te stellen.

Tabel 2.2: De wapenincidenten in VRG Binnensrad (totaal & per buurt).

- Totaal aantal wapenincidenten in VRG Buurten – 2003 – 2007 VRG Binnenstad						
	Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
1	Oude Kerk e.o.	93	66	57	75	-18, -19,4%
2	Burgwallen Oost	104	68	60	61	-43, -41,3%
3	Leidsebuurt Noordoost	33	39	28	44	-11, -33,3%
4	Kop Zeedijk	78	79	67	30	-48, -61,5%
5	Nieuwe Kerk e.o.	37	30	36	29	-8, -21,6%
6	Reguliersbuurt	37	49	43	27	-10, -27%
7	Rembrandtpleinbuurt	21	14	22	27	+6, +28,6%
8	Waterloopleinbuurt	47	31	30	25	-22, -46,8%
9	Nieuwendijk Noord	52	52	31	23	-29, -55,8%
10	Leidsebuurt Noordwest	20	18	16	19	-1, -5%
11	Begijnhofbuurt	20	18	22	19	-1, -5%
12	Stationsplein e.o.	52	36	31	18	-34, -65,4%
13	Spuistraat Zuid	20	7	23	15	-5, -25%
14	Nes e.o.	18	14	14	15	-3, -16,7%
15	Leidsebuurt Zuidoost	5	8	13	13	+8, +160%
16	Hemelrijk	30	33	21	13	-17, -56,7%
17	BG-Terrein e.o.	9	15	7	12	+3, +33,3%
18	Marnixbuurt Zuid	7	5	8	12	+5, +71,4%
19	Kalverdriehoek	17	18	15	11	-6, -35,3%
20	Leidsegracht Zuid	3	2	10	11	+8, +266,7%
21	Spuistraat Noord	35	18	28	9	-26, -74,3%
22	Lastage	13	18	10	9	-4, -30,8%
23	Nieuwmarkt	43	42	18	9	-34, -79,1%
24	Zuiderkerkbuurt	35	26	16	7	-28, -80%
25	Scheepvaarthuisbuurt *	4	7	7	7	+3
26	Amstelveldbuurt *	6	13	8	7	+1
27	Spiegelbuurt *	9	6	6	6	-3
28	Oosterdokseiland *	3	5	2	4	+1
29	Leidsebuurt Zuidwest *	1	4	4	4	+3
30	Van Loonbuurt	9	11	11	3	-6, -66,7%
31	Gouden Bocht *	3	3	1	1	-2
	Totaal	864	755	665	565	-299, 34,6%

* Er is gekozen om de percentages van deze buurten achterwege te laten. Het gaat om zeer lage absolute aantallen, waardoor het gebruik van percentages overbodig is.

VRG Zuidoost: een gunstige ontwikkeling

Tabel 2.3 geeft het aantal wapenincidenten in VRG Zuidoost - in de vier verschillende perioden - *per buurt* weer.

De volgende 5 buurten noteren in de vierde controleperiode de meeste wapenincidenten: Amsterdamse Poort (90), Hakfort/Huigenbos (45), D-Buurt (39), E-Buurt (39) en G-Buurt West (39).

De buurten met de grootste afname (in absolute zin) zijn: E-Buurt (-39), D-Buurt (-30), K-Buurt Midden (-21), Bijlmermuseum-zuid (-17) en Amsterdamse Poort (-13).

In 4 buurten stijgt het aantal wapenincidenten in vier jaar tijd. Met een toename van 22 wapenincidenten heeft de grootste stijging plaats in Hakfort/Huigenbos. Hierna volgt G-Buurt Noord, met een stijging van 14 wapenincidenten. Hoptille en Rechte H-buurt volgen met respectievelijk 12 en 9 wapenincidenten.

Tabel 2.3: De wapenincidenten in VRG Zuidoost (totaal & per buurt).

- Totaal aantal wapenincidenten in VRG Buurten – 2003 – 2007 VRG Zuidoost						
	Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
1	Amsterdamse Poort	103	113	88	90	-13, -12,6%
2	Hakfort/Huigenbos	23	16	39	45	+22, +95,7%
3	D-Buurt	69	57	47	39	-30, -43,5%
4	E-Buurt	78	85	71	39	-39, -50%
5	G-Buurt West	43	34	41	39	-4, -9,3%
6	Bijlmermuseum-zuid	55	55	68	38	-17, -30,9%
7	K-Buurt Midden	57	45	37	36	-21, -36,8%
8	Venserpolder West	36	36	34	35	-1, -2,8%
9	Rechte H-buurt	22	35	33	31	+9, +40,9%
10	Hoptille	13	17	30	25	+12, +92,3%
11	Venserpolder Oost	35	31	19	24	-11, -31,4%
12	Bijlmermuseum	34	30	15	24	-10, -29,4%
13	G-Buurt Noord	7	12	18	21	+14, +200%
14	Kortvoort	23	24	19	19	-4, -17,4%
15	F-Buurt	23	24	18	15	-8, -34,8%
16	Vogeltjeswei	11	5	6	7	-4, -36,4%
17	Grunder/Koningshoef	5	6	7	5	-
18	Bijlmerpark Oost	0	0	1	0	-
	Totaal	637	625	591	532	-105, -16,5%

2.3 De aard van de wapenincidenten: een top-5

VRG Binnenstad

Tabel 2.4 bevat een selectie van 5 type wapenincidenten die in VRG Binnenstad het meest voorkomen. Het meest voorkomende type wapenincident in VRG Binnenstad betreft straatroof (periode 4). De volgende trends doen zich voor:

- Het aantal straatroven daalt in vier jaar tijd aanzienlijk met 34,5% van 226 naar 148. Dit is een reductie van 78 straatroven.
- Het ‘bezit overige wapens’ daalt in de controleperiode sterk met 62,8% van 277 naar 103.
- Het aantal bedreigingen neemt in de controleperiode toe met 13,2% (n= 10).
- Het aantal eenvoudige mishandelingen neemt tussen periode 1 en periode 4 met 39,5% (n=15) toe. Het valt op dat tussen periode 1 en periode 2 het aantal eenvoudige mishandelingen voorzichtig afneemt van 38 naar 35. Vanaf periode 2 neemt het aantal eenvoudige mishandelingen echter weer toe: van 35 (periode 2) naar 53 (periode 4).

Tabel 2.4: Top 5 wapenincidenten VRG Binnenstad.

- Top 5 type wapenincidenten - 2003 – 2007 VRG Binnenstad					
Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
Straatroof	226	199	160	148	-78, -34,5%
Bezit overige wapens	277	222	149	103	-174, -62,8%
Bedreiging	76	90	77	86	+10, +13,2%
Eenvoudige mishandeling	38	35	49	53	+15, +39,5%
Bezit vuurwapens	50	43	47	33	-17, -34%
Totaal	667	589	482	423	-244, -36,6%

VRG Zuidoost

Tabel 2.5 bevat een selectie van 5 type wapenincidenten die in VRG Zuidoost het meest voorkomen. Het meest voorkomende type wapenincident in VRG Zuidoost betreft straatroof (periode 4). De volgende trends doen zich voor:

- Straatroof komt het meest voor, maar daalt ook het meest. Straatroof noteert namelijk een stevige daling van 48,9% (n=108).
- Tussen periode 1 en periode 4 stijgt het aantal bedreigingen in VRG Zuidoost aanzienlijk, met 31,3%: van 83 naar 109 (n=26).
- Het ‘bezit overige wapens’ stijgt met 11% van 54 naar 60 (n=6).
- In de controleperiode stijgt het aantal eenvoudige mishandelingen met 40% (n=14): van 35 incidenten in periode 1, naar 49 incidenten in periode 4.
- Het ‘bezit vuurwapens’ daalt van 64 (periode 1) naar 46 (periode 2), hetgeen neerkomt op een daling van 28% (n=18).

Tabel 2.5: Top 5 wapenincidenten VRG Zuidoost.

- Top 5 type wapenincidenten - 2003 – 2007 VRG Zuidoost					
Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
Straatroof	221	215	190	113	-108, -48,9%
Bedreiging	83	85	104	109	+26, +31,3%
Bezit overige wapens	54	64	49	60	+6, +11,1%
Eenvoudige mishandeling	35	30	48	49	+14, +40%
Bezit vuurwapens	64	67	46	46	-18, -28,1%
Totaal	457	461	437	377	-80, -17,5%

De ‘rest van Amsterdam’⁵

Tabel 2.6 bevat een selectie van de vijf wapenincidenten die in de rest van Amsterdam het meest voorkomen. De volgende trends tekenen zich af:

- In periode 4 worden 810 bedreigingen geregistreerd. In periode 1 kwam de teller uit op 862: een daling van 6% (n=52).
- Straatroof staat op de tweede plaats, met 596 incidenten. Straatroof daalt in de twee VRG’s, terwijl in de rest van Amsterdam straatroof tussen periode 1 en periode 4 juist toeneemt met 5% (n=26). Deze stijging doet zich vooral voor in het laatste jaar.
- Het ‘bezit overige wapens’ daalt met ruim 7%: van 467 naar 432 (n=35).
- Het aantal eenvoudige mishandelingen stijgt met 41% (n=123): van 299 incidenten in periode 1, naar 422 incidenten in periode 4.
- Het bezit vuurwapens daalt met 25% van 280 naar 210 (n=70).

Tabel 2.6: Top 5 wapenincidenten Amsterdam.

- Top 5 type wapenincidenten - 2003 – 2007 Amsterdam (excl. VRG's)					
Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
Bedreiging	862	884	748	810	-52, -6%
Straatroof	570	483	488	596	+26, +4,6%
Bezit overige wapens	467	416	410	432	-35, -7,5%
Eenvoudige mishandeling	299	296	348	422	+123, +41,1%
Bezit vuurwapens	280	270	256	210	-70, -25%
Totaal	2478	2349	2250	2470	-8, -0,3%

De RPAA⁶

Tabel 2.7 bevat een selectie van de vijf wapenincidenten die in de rest van de RPAA het meest voorkomen. De volgende trends tekenen zich af:

- In periode 4 worden 876 bedreigingen geregistreerd. In periode 1 kwam de teller uit op 8.927: een daling van 5,5% (n=51).
- Straatroof staat op de tweede plaats, met 641 incidenten. Tussen periode 1 en 4 daalt het aantal straatroven marginaal, met 1,5% (n=10).
- Het ‘bezit overige wapens’ daalt met ruim 8%: van 523 naar 480 (n=43).

⁵ We presenteren de wapenincidenten in Amsterdam, minus de twee VRG’s.

⁶ We presenteren de wapenincidenten in RPAA, minus de twee VRG’s.

- Het aantal eenvoudige mishandelingen stijgt aanzienlijk met 38,2% (n=128): van 335 incidenten in periode 1, naar 463 incidenten in periode 4.
- Het bezit vuurwapens daalt met 20% van 303 naar 242 (n=61).

Tabel 2.7: Top 5 wapenincidenten RPAA.

- Top 5 type wapenincidenten - 2003 – 2007 RPAA (excl. VRG's)					
Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
Bedreiging	927	957	813	876	-51, -5,5%
Straatroof	651	526	542	641	-10, -1,5%
Bezit overige wapens	523	480	468	480	-43, -8,2%
Eenvoudige mishandeling	335	317	403	463	+128, +38,2%
Bezit vuurwapens	303	310	288	242	-61, -20,1%
Totaal	2739	2590	2514	2702	-37, -1,4%

2.4 De 23 buurten met de meeste wapenincidenten

Van alle buurten in Amsterdam is een selectie gemaakt van buurten die in periode 4 de meeste wapenincidenten noteren. Van deze buurten is een top-23 gemaakt. We bekijken het verloop van de wapenincidenten in deze buurten.⁷

In totaal liggen 12 van de 23 buurten in een VRG. Het betreft 3 buurten in VRG Binnenstad en 9 buurten in VRG Zuidoost.

Het valt echter op dat van de 23 buurten niet minder dan 11 buurten niet in een VRG liggen. In 9 van deze 11 buurten stijgt het aantal wapenincidenten in de afgelopen drie jaren. Hierbij moet wel opgemerkt worden dat het in absolute zin niet om grote aantallen gaat.

De drie top-23 buurten uit VRG Binnenstad laten juist een daling van het aantal wapenincidenten zien. Dit geldt ook voor zeven van de negen top-23 buurten in VRG Zuidoost. In concreto gaat het onder meer om de volgende ontwikkelingen:

- *VRG Binnenstad.* In de drie buurten uit VRG Binnenstad daalt het aantal wapenincidenten: Burgwallen Oost (-43, 41,3%), Oude Kerk e.o. (-18, -19,4%) en Leidsebuurt Noordoost (-11, 33,3%).
- *VRG Zuidoost.* De sterkste daling van wapenincidenten vindt plaats in de E-Buurt (-39, -50%), gevolgd door de D-buurt (-30, -43,5%) en K-Buurt Midden (-21, 36,8%). Drie andere buurten laten een kleine(re) daling zien. In Hakfort/Huigenbos en de Recht H-Buurt stijgt het aantal wapenincidenten met respectievelijk 95,7% (n=22) en 40,9% (n= 9).
- *Buurten buiten de twee VRG's.* De top-23 buurten buiten een VRG met de sterkst stijging in het aantal wapenincidenten, zijn: Buurt 8, Reigersbos Noord en

⁷ In eerste instantie is getracht een top 20 van de buurten te maken. Gezien het feit dat een aantal buurten in periode 4 evenveel wapenincidenten noteren, is de lijst uitgebreid naar 23 buurten.

Transvaalbuurt Oost. In deze buurten stijgt het aantal wapenincidenten tussen periode 1 en periode 4 met respectievelijk 120% (n=18), 113,3% (n=17) en 106,7% (n=16).

Het aantal wapenincidenten in de buurten uit VRG Binnenstad daalt overall met 21,7% (n=50). Het aantal wapenincidenten in de buurten uit VRG Zuidoost daalt overall ook, met 19,3% (n=94). In de 11 top-23 buurten buiten een VRG stijgt het aantal wapenincidenten juist met 28,7% (n= 85).

Tabel 2.8: de 23 buurten met de meeste wapenincidenten

- Totaal aantal wapenincidenten in VRG Buurten – ⁸							
2003 – 2007							
VRG Zuidoost							
	Type	Omschrijving	Periode 1	Periode 2	Periode 3	Periode 4	4 vs 1
1	VRG Z	Amsterdamse Poort	103	113	88	90	-13, -12,6%
2	VRG B	Oude Kerk e.o.	93	66	57	75	-18, -19,4%
3	VRG B	Burgwallen Oost	104	68	60	61	-43, -41,3%
4	VRG Z	Hakfort/Huigenbos	23	16	39	45	+22, +95,7%
5	REST	Buurt 5 ⁹	32	25	34	44	+12, +37,5%
6	VRG B	Leidsebuurt Noordoost	33	39	28	44	-11, -33,3%
7	REST	Van Der Pekbuurt	36	50	39	39	+3, +8,3%
8	VRG Z	D-Buurt	69	57	47	39	-30, -43,5%
9	VRG Z	E-Buurt	78	85	71	39	-39, -50%
10	VRG Z	G-Buurt West	43	34	41	39	-4, -9,3%
11	REST	NO Kwadrant Ind. Buurt	32	42	29	38	+6, +18,8%
12	VRG Z	Bijlmermuseum-zuid	55	55	68	38	-17, -30,9%
13	VRG Z	K-Buurt Midden	57	45	37	36	-21, -36,8%
14	REST	Buikslotermeerpleinbrt	39	28	31	36	-3, -7,7%
15	VRG Z	Venserpolder West	36	36	34	35	-1, -2,8%
16	REST	Landlust Noord	35	38	21	34	-1, -2,9%
17	REST	Buurt 8 ¹⁰	15	8	24	33	+18, +120%
18	REST	NW Kwadrant Ind. Brt Zu	35	37	29	32	-3, -8,6%
19	REST	Reigersbos Noord	15	16	10	32	+17, +113,3%
20	REST	Oosterparkbuurt NW	20	30	28	31	+11, +55
21	REST	Balboaplein e.o.	15	15	23	31	+16, +106,7%
22	REST	Transvaalbuurt Oost	22	26	34	31	+9, 40,9%
23	VRG Z	Rechte H-Buurt	22	35	33	31	+9, +40,9%
VRG Binnenstad			230	173	145	180	-50, -21,7%
VRG Zuidoost			486	476	458	392	-94, -19,3%
REST Amsterdam			296	315	302	381	+85, +28,7%
Totaal			1012	964	905	953	-59, -5,8%

⁸ VRG Z = VRG Zuidoost

VRG B = VRG Binnenstad

REST = Dit zijn alle buurten in Amsterdam die niet binnen een VRG vallen.

⁹ Buurt 5 wordt begrensd door het Eendrachtspark, het Sloterpark, Du Perronstraat, Slotermeerlaan en de Burgemeester de Vlughtlaan en is onderdeel van Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer.

¹⁰ Buurt 8 is het gebied tussen de Burgemeester Röellstraat, Goeman Borgesiusstraat, Eendrachtspark, Albardagracht en de Aelbersestraat en is onderdeel van Stadsdeel Geuzenveld-Slotermeer.

3. Hot Spots

3.1 Inleiding

We zoomen in deze paragraaf in op enkele hot spots: kleine gebieden in Amsterdam waarvoor geldt dat de concentratie van wapenincidenten die daar plaats hebben een stempel drukken op een buurt of subbuurt.

We hebben hier om een paar redenen voor gekozen. In de eerste plaats is het logisch dat preventief fouilleren juist op dit soort locaties effectief kan zijn.

In de tweede plaats hebben we in de vorige paragraaf geconstateerd dat het aantal wapenincidenten buiten de twee huidige VRG's in Amsterdam in het afgelopen jaar is gegroeid met 6,4%. Dit is interessant, te meer als het mogelijk is om *hot spots* aan te wijzen die in relatief hoge mate bijdrage aan deze stijgende score.

In de derde plaats dient de vraag zich aan op welke wijze de wapenincidenten het best kunnen worden aangepakt op hot spots, inclusief de vraag of preventief fouilleren daarbij een nuttig of zelfs noodzakelijk instrument zou kunnen zijn. Binnen de VRG's zou dit neer kunnen komen op controleacties op juist deze hot spots, en daarbuiten zou het aanleiding kunnen zijn om een – kleiner – veiligheidsrisicogebied aan te wijzen.

We gaan eerst in op 5 hot spots binnen de huidige VRG's. Daarna beschrijven we de wapenincidenten op 7 Amsterdamse hot spots buiten deze gebieden. Het valt op dat het aantal wapenincidenten op hot spots buiten de VRG's – per hot spot - aanzienlijk hoger ligt dan binnen de VRG's.

Per hot spot relateren we de gegevens over de wapenincidenten aan de scores van het wijkteam en het politiedistrict. Die scores staan in de tabellen hieronder vermeld. Sommige hot spots liggen echter in meerdere wijkteams of zelfs in twee politiedistricten. Soms beperken we ons tot het wijkteam waar de hot spot(s) voor het overgrote deel binnenvalt.

- Wapenincidenten -					
Periode 4: april 2006 tot en met maart 2007					
Amsterdam					
Omschrijving	District 1 Centrum	District 2 Noord	District 3 Oost	District 4 Zuid	District 5 West
Aantal wapenincidenten	849	604	1163	425	1331

- Wapenincidenten -	
Periode 4	
District 1	
Wijkteam	Centrum
Beursstraat	193
IJTunnel	186
Lijnsbaangracht	190
Nieuwezijds Voorburgwal	92
Prinsengracht	90
Raampoort	98
Totaal	849

- Wapenincidenten -	
Periode 4	
District 2	
Wijkteam	Noord
Balistraat	153
Klimopweg	231
Waddenweg	220
Totaal	604

- Wapenincidenten - Periode 4 District 3	
Wijkteam	Oost
Flierbosdreef	357
Ganzenhoef	272
Linnaeusstraat	191
Remmerdenplein	201
's Gravesandplein	142
Totaal	1163

- Wapenincidenten - Periode 4 District 4	
Wijkteam	Zuid
De Pijp	141
Koninginneweg	107
Rivierenbuurt	71
Van Leijenberghlaan	106
Totaal	425

- Wapenincidenten - Periode 4 District 5	
Wijkteam	West
Admiraal de Ruyterweg	147
August Allebeplein	219
Houtmankade	149
Lodewijk van Deijssel	233
Meer en Vaart	197
Oud West	176
Surinameplein	210
Totaal	1331

3.2 Hot Spots in de veiligheidsrisicogebieden

We beschrijven bondig 5 hot spots in de twee huidige veiligheidsrisicogebieden. Het betreft twee hot spots in VRG Binnenstad, te weten:

- Leidsedwarsstraat e.o.: 25 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.
- Warmoesstraat e.o.: 22 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.

De overige drie hot spots liggen in VRG Zuidoost:

- Beekdreef e.o.: 21 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.
- Hoptille: 20 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.
- Kraaiennest e.o.: 19 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.

Deze 5 hot spots zijn al jarenlang goed bekend bij bestuur, justitie en politie. Dit komt reeds tot uitdrukking in beleid, waaronder preventief fouilleren op gezette tijden. We vinden het belangrijk dat de politie nog wat preciezer in kaart brengt waar ze wanneer binnen een VRG controleacties uitvoert (zie aanbevelingen). Dat maakt het mogelijk om meer specifieke uitspraken te doen over de - locatiegebonden - effecten van preventief fouilleren op wapenincidenten. De bondige analyse van de hot spots binnen de VRG's leert ook dat er naast preventief fouilleren andere beleidslijnen zijn om het aantal wapenincidenten op deze hot spots terug te dringen.

VRG Binnenstad

Leidsewardsstraat e.o.

Dit gebied, op steenworp afstand van het Leidseplein, (zie kaart 3.1) telt veel horeca. De vijf meest voorkomende wapenincidenten zijn:

- Bedreiging (24%)
- Zware mishandeling (16%)
- Straatroof (16%)
- Bezit overige wapens (12%)
- Openlijke geweldpleging (8%)

Kaart 3.1

Veel wapenincidenten hebben plaats in een horecabedrijf: op deze locatie gaat het om 20%, terwijl het regionale gemiddeld uitkomt op 2,3%. Voorts valt op dat zware mishandeling (met gebruikmaking van een wapen) relatief vaak voorkomt: 16% in dit gebied versus 3% regionaal.

De tijdstippen hangen ook nauw samen met de horeca: vaak op zondag (36% van de wapenincidenten op deze locatie versus 15% regionaal); een toename van de wapenincidenten gedurende vakantieperioden en veel wapenincidenten tussen 04.00 uur en 06.00 uur (32% op deze locatie versus 7% regionaal).

Bij controleacties kan dus worden ingespeeld op deze kennis over locatie en tijdstippen. De politie zegt dit ook te doen op gezette tijden (al kiest ze deels ook bewust voor controleacties op andere, wellicht meer onverwachte momenten), maar de gehanteerde registratie geeft geen uitsluitsel hoe dit in concreto gedaan wordt.

Deze hot spot ligt in VRG Binnenstad, district 1, wijkteam Lijnbaansgracht.

In dit district worden in het onderzoeksjaar 849 wapenincidenten geregistreerd. In het wijkteam gaat het om 190 wapenincidenten. Daarvan hebben er dus 25 plaats in deze hot spot.

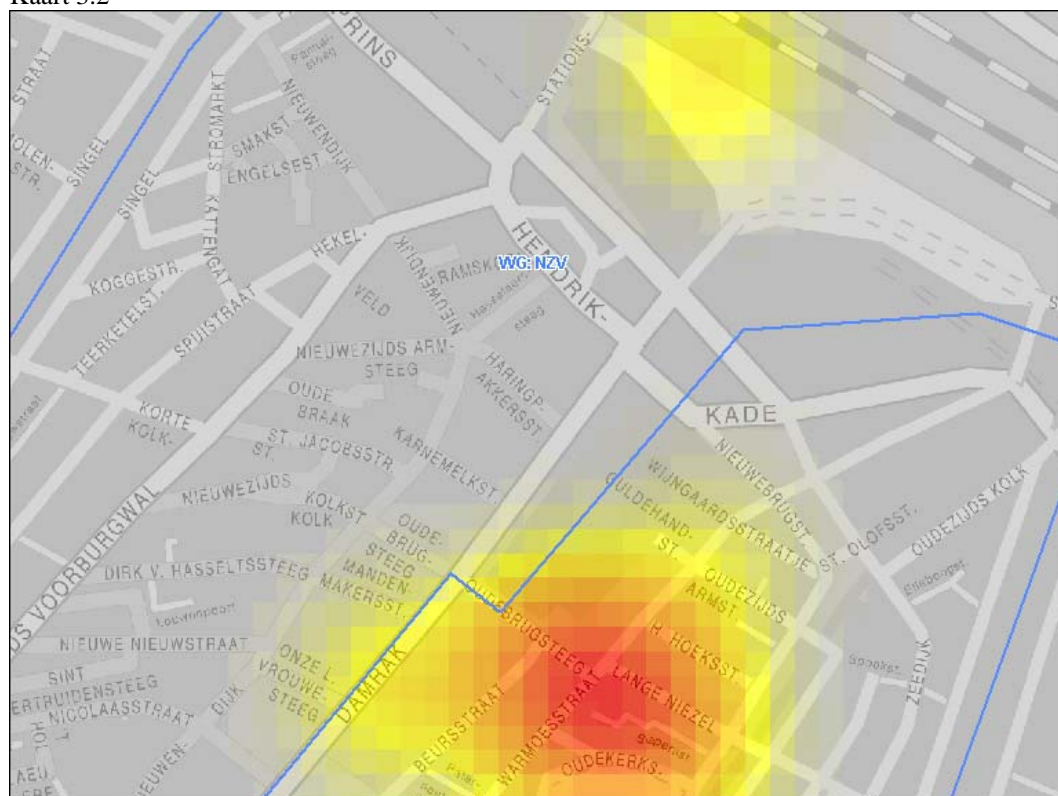
Warmoesstraat e.o.

Dit gebied (zie kaart 3.2) is van oudsher het hart van de drugscene in het centrum van Amsterdam. De top-5 van de meest voorkomende wapenincidenten bestaat uit:

- Bezit overige wapens (23%)
- Straatroof (23%)
- Bedreiging (14%)
- Eenvoudige mishandeling (14%)
- Zware mishandeling; doodslag/moord; overval in woning; overval op overige objecten; handel in harddrugs; bezit vuurwapens (allemaal 5%)

Veel wapenincidenten zijn gerelateerd aan de lokale drugscene. Het gaat hier onder meer om verslaafden en dealers die wapen bezitten, om verslaafden die delicten plegen om aan (drugs)geld te komen, en om onderling geweld in de drugscene (zie o.a. COT, 2005b). Dit is alom bekend en dit is dan ook één van de locaties waar controleacties worden uitgevoerd, al valt uit de registratie dus niet precies op te maken hoe vaak er preventief wordt gefouilleerd in de Warmoesstraat.

Kaart 3.2

Deze hot spot ligt in VRG Binnenstad, district 1, wijkteam Beursstraat. Er hebben in het onderzoeksjaar 22 wapenincidenten plaats. In het wijkteam worden in dit jaar 193 wapenincidenten geregistreerd.

VRG Zuidoost

Beekdreef e.o.

De Beekdreef e.o. (zie kaart 3.3) telt in het onderzoeksjaar 21 wapenincidenten. De top-5 is als volgt:

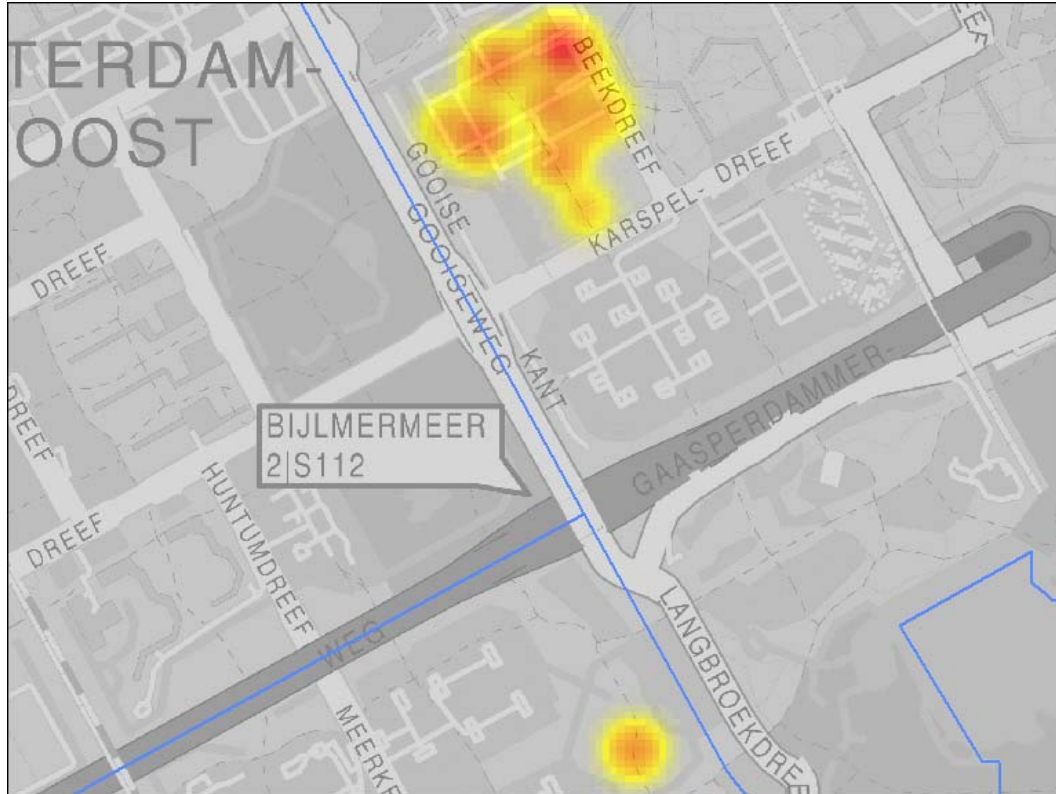
- Bedreiging (29%)
- Straatroof (19%)
- Eenvoudige mishandeling (19%)
- Overige diefstallen (ook braak) met geweld (10%)
- Bezit vuurwapens (10%)

Het valt op dat veel wapenincidenten plaats hebben in het kader van huiselijk geweld. Op deze locatie gaat het om 24% van de wapenincidenten, terwijl het regionaal gemiddelde ligt op 4%. Dit betekent dat de reductie van de lokale wapenincidenten ook gebaat is met een gerichte aanpak van huiselijk geweld, inclusief alertheid op mogelijk wapenbezit en wapengebruik bij meldingen van huiselijk geweld.

Deze hot spot ligt in VRG Zuidoost, district 3, wijkteam Ganzenhoef.

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 272 wapenincidenten geregistreerd. Precies 21 daarvan hadden plaats in wijkteam Flierbosdreef.

Kaart 3.3

Hoptille e.o.

Hoptille is een flat die kampt met leegstand. Dit heeft onder meer personen aangetrokken die deel uitmaken uit lijken te maken van de lokale drugscene, of die er een randcriminele of criminele levensstijl op na houden. De top-5 van wapenincidenten op deze locatie is als volgt:

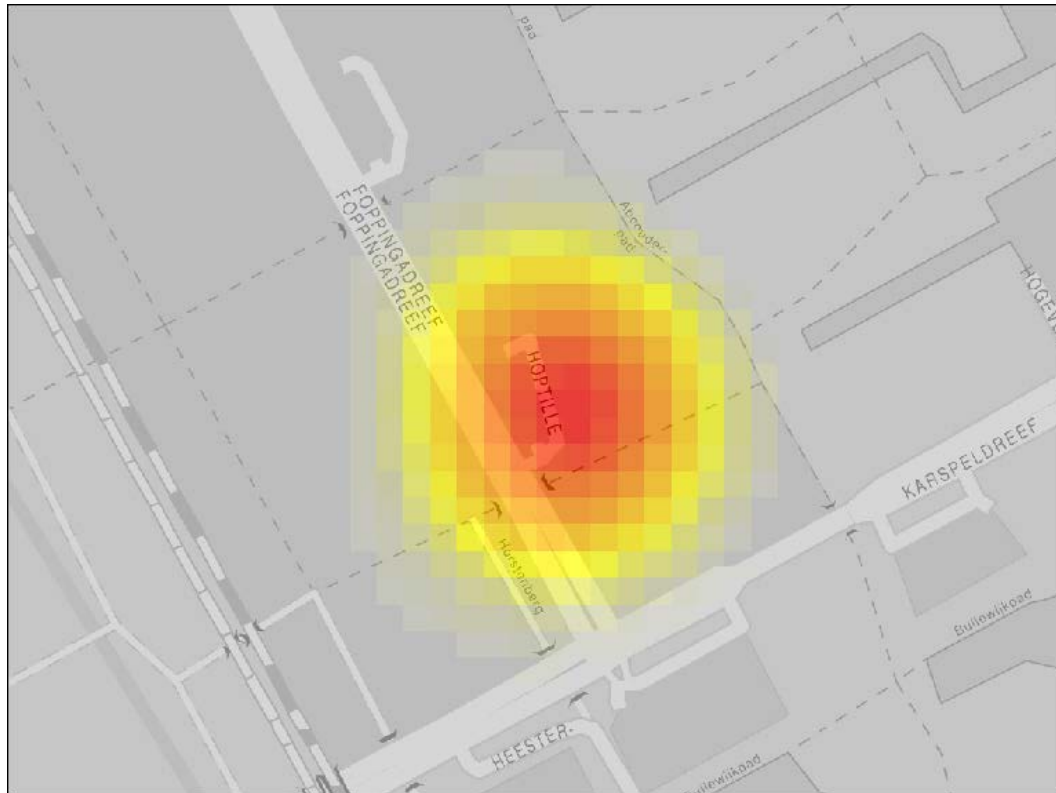
- Overval in woning (20%)
- Bezit overige wapens (15%)
- Doodslag/moord; bedreiging; straatroof; schietpartij zonder gevolgen (10%)

Het valt op dat veel geregistreerde wapenincidenten in verband worden gebracht met een woonadres dat klaarblijkelijk fungeert als ontmoetingsplaats van personen met een (rand)criminele levensstijl: op deze locatie gaat het om 15% van de incidenten, terwijl het regionaal gaat om 1%. Een gewapende overval op en woning komt hier ook veel vaker voor dan in de regio: 20% versus 2%. Dit onderstreept dat zich criminele praktijken afspelen in deze H-flat. Politie, bestuur en justitie passen hun strategie hierop aan. In samenspel met onder meer corporaties worden – in het kader van het project Buurtbeeld – controles in onder meer deze flat voorbereid. Dit is een aanvulling op het al bestaande beleid, inclusief preventief fouilleren.

Deze hot spot ligt in VRG Zuidoost, district 3, wijkteam Flierbosdreef.

Het gaat om een kleine hot spot. Dit blijkt ook uit de verhouding tussen de wijkteamscore (357) wapenincidenten in het onderzoeksjaar) in relatie tot de 20 wapenincidenten op deze hot spot.

Kaart 3.4

Kraaiennest e.o.

Dit gebied (zie kaart 3.5) is één van de klassieke hot spots in de drugscene in Zuidoost. Er worden in het onderzoeksjaar 19 wapenincidenten vermeld. De top-5 met wapenincidenten is hier als volgt:

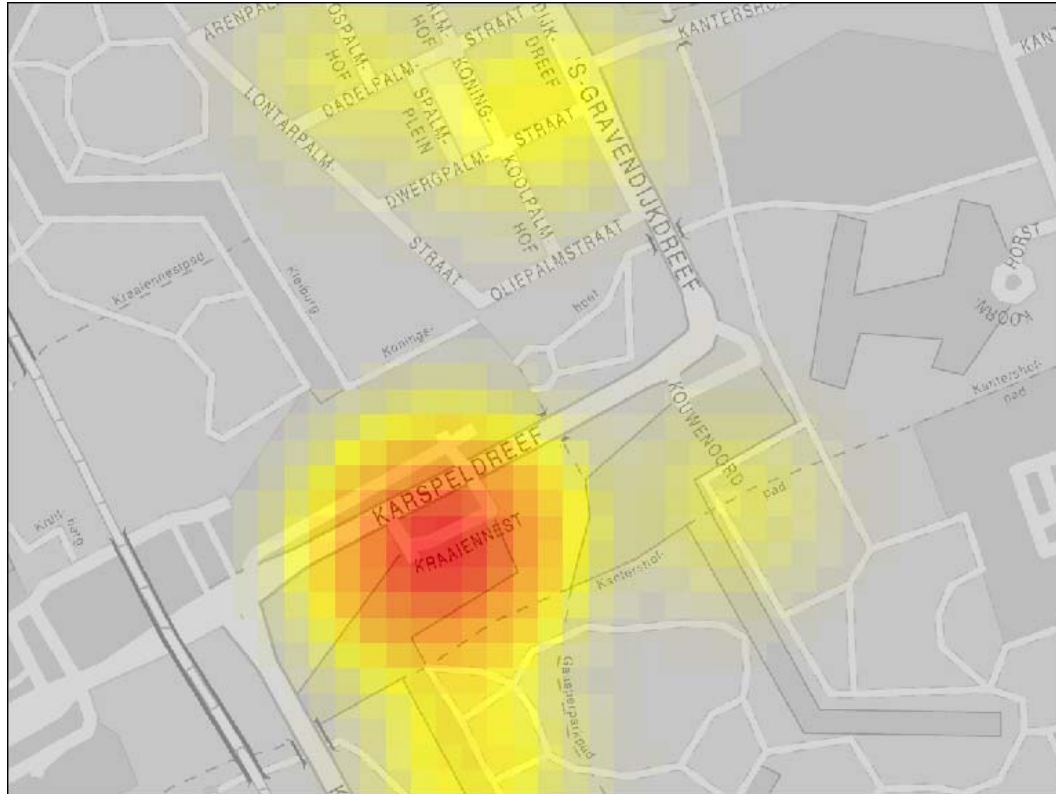
- Bedreiging (26%)
- Doodslag/moord (16%)
- Straatroof (16%)
- Bezit overige wapens (11%)
- Bezit vuurwapens (11%)

In dit gebied wordt het meeste wapengeweld gepleegd rondom het metrostation en de nabijgelegen flats. Een deel van het wapengeweld is druggerelateerd. In de omgeving van de flats hangen ook groepen rond die zich schuldig maken aan wapengeweld. Het gaat zeker niet alleen om jongeren en jongvolwassenen, maar ook om dertigers.

Deze hot spot ligt in VRG Zuidoost, district 3, wijkteam Flierbosdreef.

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 357 wapenincidenten geregistreerd. Precies 19 daarvan hadden plaats in wijkteam Flierbosdreef.

Kaart 3.5

3.3 Hot Spots in ‘de rest van Amsterdam’

We beschrijven de volgende 7 gebieden buiten de twee VRG’s:

- De Albert Cuypstraat e.o.: 130 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Javastraat – Insulindeweg e.o.: 120 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007. In combinatie met: 1. de nabijgelegen Pontanusstraat e.o. met 67 wapenincidenten in dezelfde periode, en 2. de Transvaalstraat e.o. met 41 wapenincidenten in deze periode;
- Amsterdam-West. Een betrekkelijk kleine of geconcentreerde hot spot betreft Osdorperban – Osdorppelein e.o. met 100 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007. Een wat groter gebied met relatief veel wapenincidenten is het gebied rondom het Mercatorplein en Postjesweg. In dit grotere gebied hebben in de periode van april 2006 tot en met maart 2007 in totaal 441 wapenincidenten plaats;
- Van de Pekstraat – IJ-tunnel e.o.: 86 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Wibautstraat – Oosterparkstraat e.o.: 78 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Van Houtenstraat e.o.: 73 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Houtmankade e.o.: 70 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.

We gaan achtereenvolgens in op deze hot spots. Daarbij beschrijven we om welke delictsoorten het gaat, wat opvalt in deze hot spot, wat de belangrijkste verklaringen zijn voor de wapenincidenten en welke overwegingen een rol spelen bij de vraag of preventief fouilleren wellicht opportuun is of zou kunnen zijn.

De Albert Cuypstraat e.o.

In het onderstaande gebied (zie kaart 3.6) op en rond de Albert Cuypstraat worden in de periode van april 2006 tot en met maart 2007 in totaal 130 wapenincidenten geregistreerd. De volgende vijf delicten dragen voor tenminste 10% bij aan deze jaarscore:

- Bedreiging (19%)
- Bezit vuurwapens (14%)
- Bezit overige wapens (14%)
- Eenvoudige mishandeling (11%)
- Straatroof (10%)

De meeste incidenten hebben plaats op vrijdag (22%), gevolgd door woensdag en donderdag (16%). Op zaterdag wordt 13% van de zaken geconstateerd.

Het valt op dat het vuurwapenbezit met 14% beduidend hoger ligt dan de regionale score van 7%. Het wapengeweld kan onder meer worden verklaard uit de volgende factoren:

- Er is veel volk op straat vanwege de markt, hetgeen een gelegenheidsstructuur is voor allerlei (vermogens)delicten;
- De drukte op straat resulteert in een relatief hoge mate van anonimiteit van potentiële daders;
- Mensen die spullen kopen op de markt betalen met contant geld

Deze hot spot betreft een geconcentreerd gebied met een pakkans die klaarblijkelijk kleiner is dan te doen gebruikelijk is in Amsterdam. Het valt ook op dat er relatief veel registraties zijn van wapenbezit, waaronder vuurwapenbezit. Dit pleit voor preventief fouilleren op deze locatie. We denken wel dat het verstandig is om eerst te proberen of het aantal wapenincidenten kan worden verminderd met gerichte surveillance van politie en toezichthouders.

Deze hot spot ligt in district 4, wijkteam De Pijp

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 141 wapenincidenten geregistreerd. Precies 130 daarvan hadden plaats in de hot spot. Dat is een opvallend hoog percentage. De aanpak van de wapenincidenten op de hot spot verdient daarom prioriteit in het wijkteam – met of zonder preventief fouilleren.

Kaart 3.6

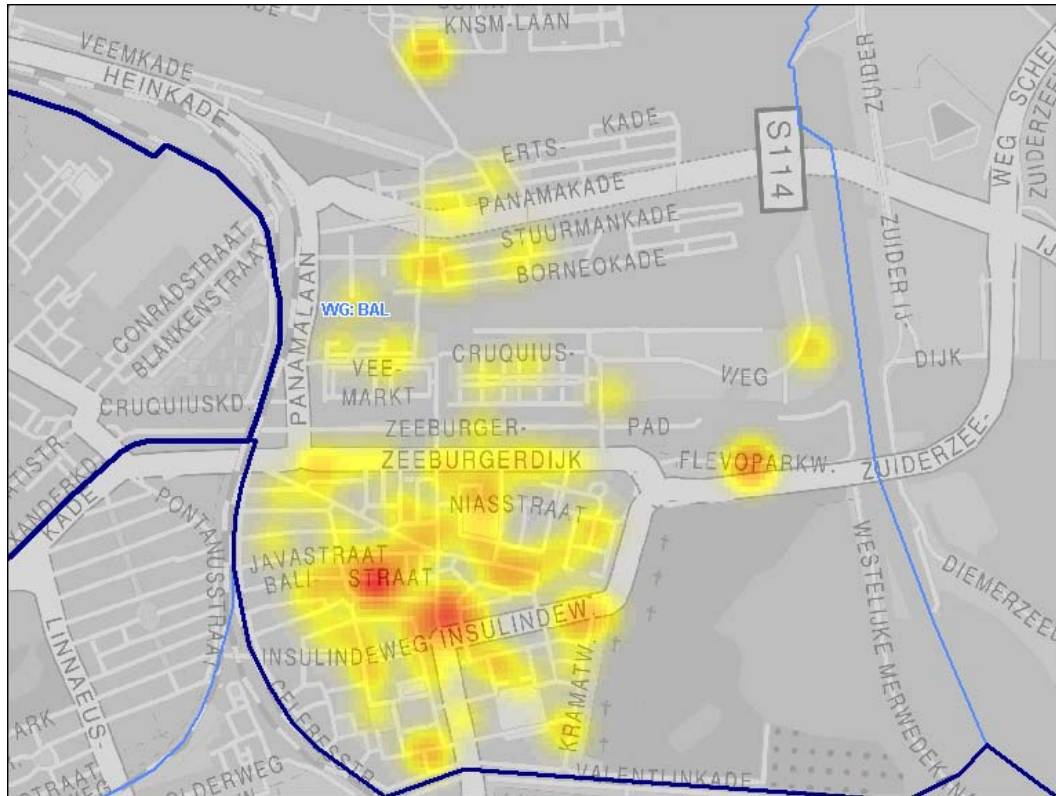

Javastraat - Insulindeweg - Pontanusstraat – Transvaalstraat e.o.

We voegen drie hot spots die worden aangewezen bij een systeemanalyse samen. Het betreft allereerst het gebied Javastraat – Insulindeweg e.o. (zie kaart 3.7) met 120 wapenincidenten in het onderzoeksjaar. De tweede hot spot (zie kaart 3.8) betreft het gebied Pontanusstraat e.o. met 67 wapenincidenten op jaarbasis. De derde hot spot (kaart 3.9) is het gebied in de buurt van de Transvaalstraat (kaart 3.9).

We voegen deze drie hot spots onder meer samen omdat we bij de strategische analyse van de lokale drugscene hebben gemerkt dat in dit gehele gebied de drugsproblematiek en de jongerenproblematiek met elkaar verweven zijn geraakt (zie: COT, 2005b). We zijn ons ervan bewust dat het twee wijkteams en zelfs twee politiedistricten betreft, maar de criminele (drugs)scene is met elkaar verbonden. De verbinding bestaat uit de doorgang, onder het spoor, van de eerste Van Swindestraat (Dapperbuurt) naar de Javastraat (Indische buurt).

Kaart 3.7

In het gebied Javastraat - Insulindeweg e.o. vormen de volgende vijf delicten de top-5, bij een totaal van 120 delicten:

- Bedreiging (25%)
- Bezit overige wapens (18%)
- Bezit vuurwapens (10%)
- Straatroof (9%)
- Eenvoudige mishandeling (9%)

Het valt op dat er relatief veel incidenten plaats hebben op vrijdag (25%).

Deze hot spot ligt in district 2, wijkteam Balistraat

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 153 wapenincidenten geregistreerd. Precies 120 daarvan hadden plaats in de hot spot. Dat is een hoog percentage van het wapengeweld in het wijkteam.

Het gebied rondom de Pontanusstraat e.o. (met 67 wapenincidenten in het onderzoeksjaar) kent de volgende top 3:

- Bedreiging (24%)
- Bezit overige wapens (21%)
- Doodslag/moord; straatroof; overval; eenvoudige mishandeling (7%)

Deze hot spot ligt voor het overgrote deel in district 3, wijkteam 's-Gravesandplein

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 142 wapenincidenten geregistreerd. Precies 67 daarvan hadden plaats in de hot spot.

Kaart 3.8

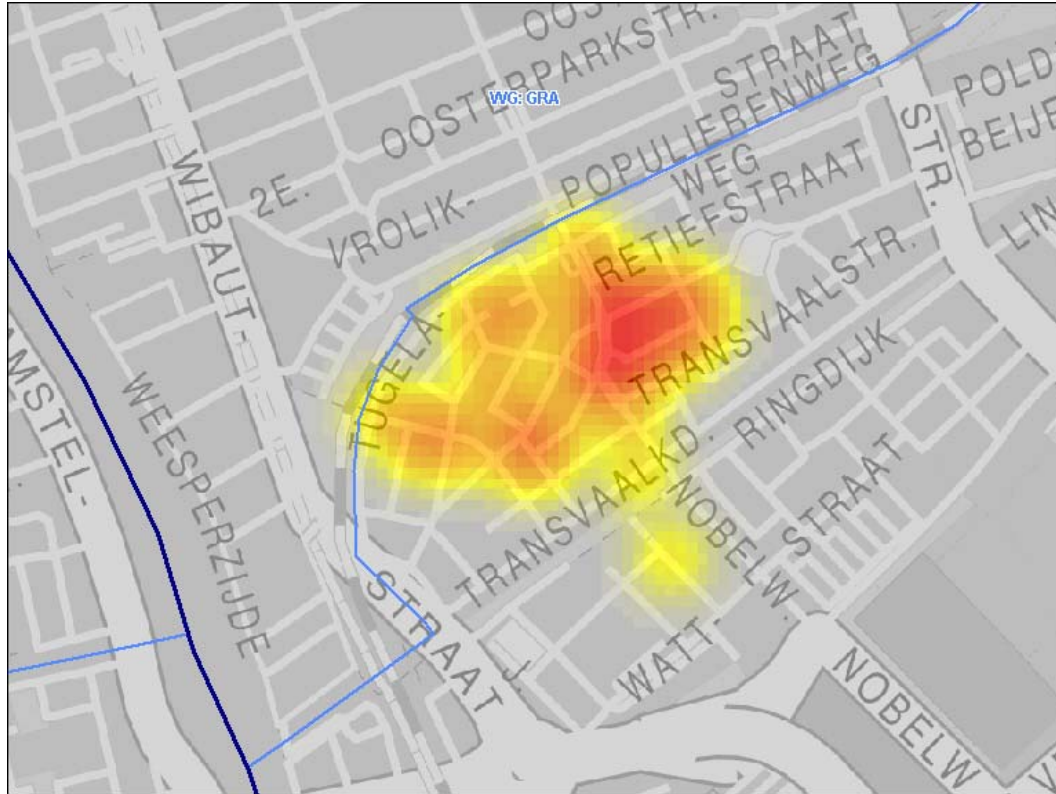
In de buurt van de Transvaalstraat (in totaal 41 wapenincidenten) en het Krugerplein bestaat de top-5 uit de volgende delicten:

- Bedreiging (24%)
- Bezit overige wapens (15%)
- Straatroof (12%)
- Eenvoudige mishandeling (12%)
- Diefstal met geweld; openlijke geweldpleging; overval; zware mishandeling; overval in woning (5%)

Deze hot spot ligt in district 3, wijkteam Linnaeusstraat

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 191 wapenincidenten geregistreerd. Precies 67 daarvan hadden plaats in de hot spot.

Kaart 3.9

Het wapengeweld in dit gebied kan onder meer worden verklaard uit de volgende factoren:

- De Indische buurt en de Dapperbuurt vormen een drugscene, die in de afgelopen vijf jaar aan betekenis heeft gewonnen. In deze drugscene is sprake van wapenbezit;
- De opkomst van de drugscene in de Indische buurt houdt verband met de aantrekkingskracht van goedkope woningen op achterstandsgroepen, waaronder drugsverslaafden;
- De Dapperbuurt telt een aantal relatief agressief opererende dealers, afkomstig uit Zuidoost. De agressie in de scene stimuleert wapenbezit;
- De Dapperbuurt kent ook de nodige jeugdproblemen (waaronder jeugdcriminaliteit), voornamelijk veroorzaakt door jonge Marokkanen;
- De vele winkels en de dagmarkt in de Dapperbuurt creëert een gelegheidsstructuur voor (gewapende) vermogensdelicten.
- In de Transvaalbuurt zijn de drugscene en de jeugdcriminaliteit met elkaar verweven geraakt. Dit belast de openbare orde (COT, 2005b).

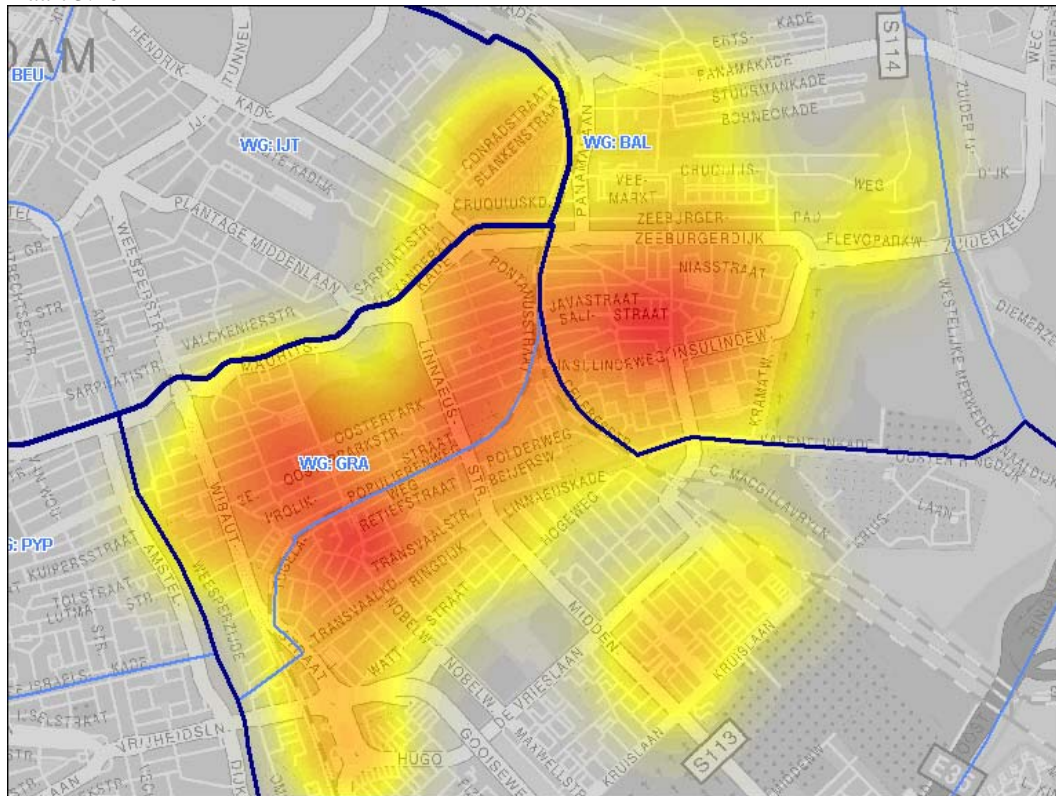
Voor deze hot spot geldt dat de wapenincidenten systematisch blijken te zijn. Bovendien gaat het – indien we de drie scores bij elkaar optellen – om een gebied met veel wapenincidenten (228 in het onderzoeksjaar).

Als we een nog wat groter gebied bekijken dan deze drie kleine hot spots, blijkt dat er in het gebied rondom vier pleinen - Afrikanerplein, Krugerplein, Dapperplein, Javaplein – in het onderzoeksjaar (april 2006 tot en met maart 2007) in totaal 421 wapenincidenten plaats hebben.¹¹ Zie kaart 3.10. In deze grotere hot spot bestaat de top-5 uit de volgende delicten:

¹¹ Deze grotere hot spot ligt op de grens van drie wijkteams: Balistraat (district 2), 's-Gravesandplein en Linnaestraat (beiden district 3).

- Bedreiging (23%)
- Bezit overige wapens (17%)
- Straatroof (14%)
- Eenvoudige mishandeling (10%)
- Bezit vuurwapens (6%)

Kaart 3.10

Het wapengeweld is verankerd in lokale criminele structuren. Het betreft in hoge mate een straatprobleem: onder meer in de winkelstraten, bij station Muiderpoort, op de pleinen, en op de dagmarkt. Dit betekent dat er hoogstwaarschijnlijk betekenisvolle vooruitgang kan worden geboekt bij het terugdringen van het aantal wapenincidenten door middel van preventief fouilleren. Een aandachtspunt betreft het gegeven dat een eventueel VRG in twee politiedistricten zou vallen. Dit vergt onderlinge afstemming van, en samenwerking bij, controleacties. Er zal ook opgelet moeten worden dat de actiemethoden het sociale verkeer op de dagmarkt niet (te veel) verstoort. Dit alles is oplosbaar.

Amsterdam-West: een kleine (Osdorpplein e.o.) en een wat grotere hot spot (Mercatorplein – Postjesweg)

Rondom het Osdorpplein, in de buurt van Meer en Vaart (zie kaart 3.11), worden in het onderzoeksjaar precies 100 wapenincidenten geregistreerd. De vijf meest voorkomende delicten zijn:

- Bedreiging (33%)
- Eenvoudige mishandeling (14%)
- Doodslag/moord (10%)
- Bezit overige vuurwapens (9%)

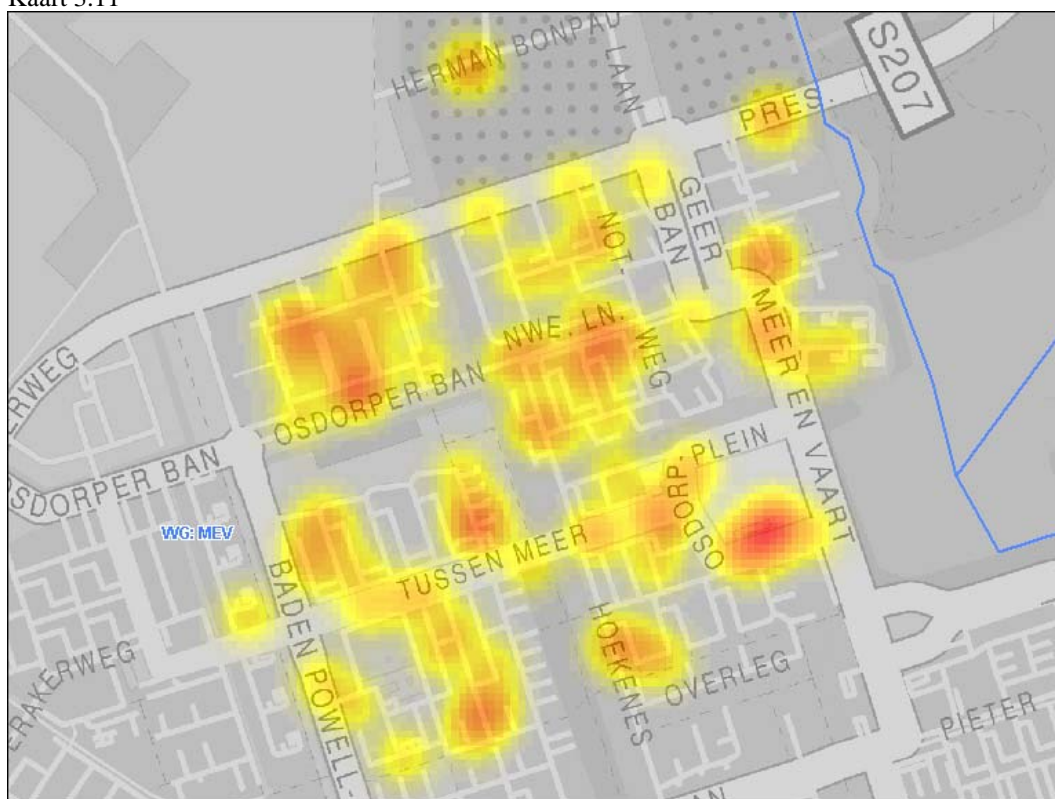
- Straatroof (6%)

Deze hot spot ligt in district 5, wijkteam Meer en Vaart

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 197 wapenincidenten geregistreerd. Precies 100 daarvan, dus iets meer dan de helft, hadden plaats in de hot spot.

Het valt op dat er relatief veel bedreigingen in dit gebied worden geconstateerd. Evengoed valt op dat er veel incidenten door de week plaats vinden: 21% op dinsdag en 19% op vrijdag. Verder is het opmerkelijk dat moord/doodslag hoog scoort met 10% (tegenover 5% regionaal) en dat straatroof juist laag scoort met 6% (tegenover 16% regionaal).

Kaart 3.11

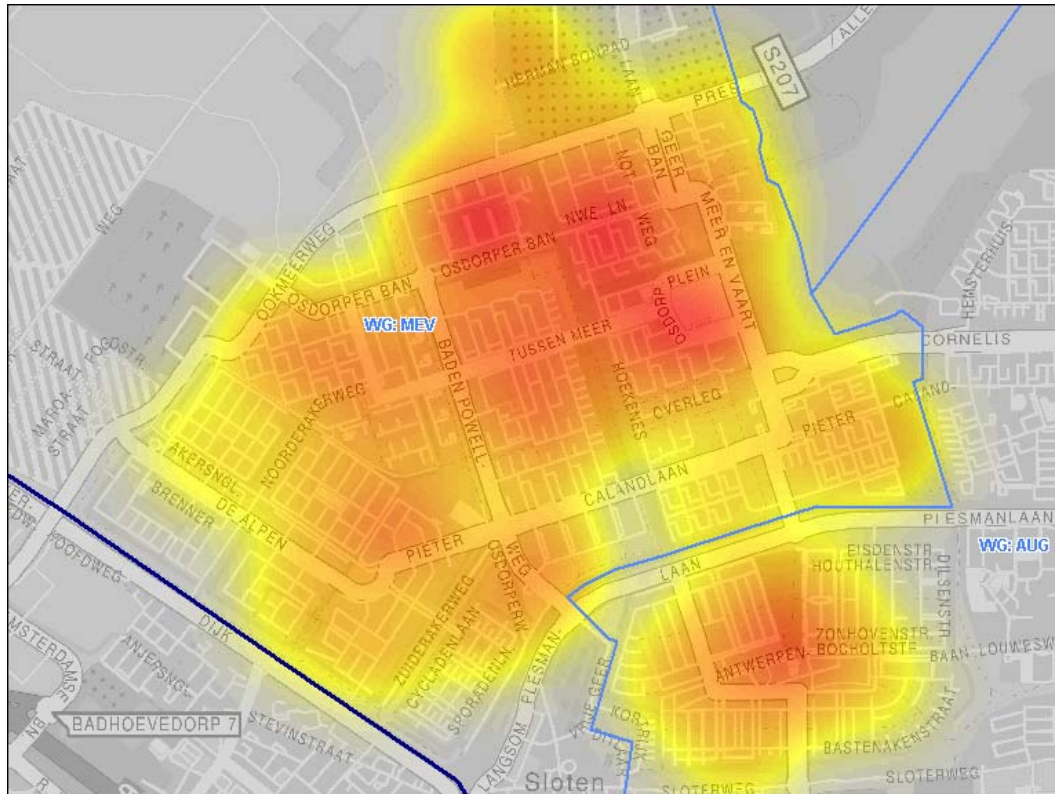

We hebben ook gezien hoeveel wapenincidenten er, in het onderzoeksjaar, plaats hebben gevonden in een ruimer gebied rondom het Osdorpplein. Zie kaart 3.12. Dit levert in totaal 202 wapenincidenten op. Deze ruimere hot spot ligt vooral in wijkteam Meer en Vaart, en een stukje in wijkteam August Allebeplein. De hot spot draagt in hoge mate bij aan de wapenincident in het wijkteam Meer en Vaart, met een jaarscore van 197 wapenincidenten.

De top-5 van de wapenincidenten in deze grotere hot spot bestaat uit:

- Bedreiging (31%)
- Eenvoudige mishandeling (15%)
- Bezit overige wapens (10%)
- Straatroof (9%)
- Bezit vuurwapens (6%)

Kaart 3.12

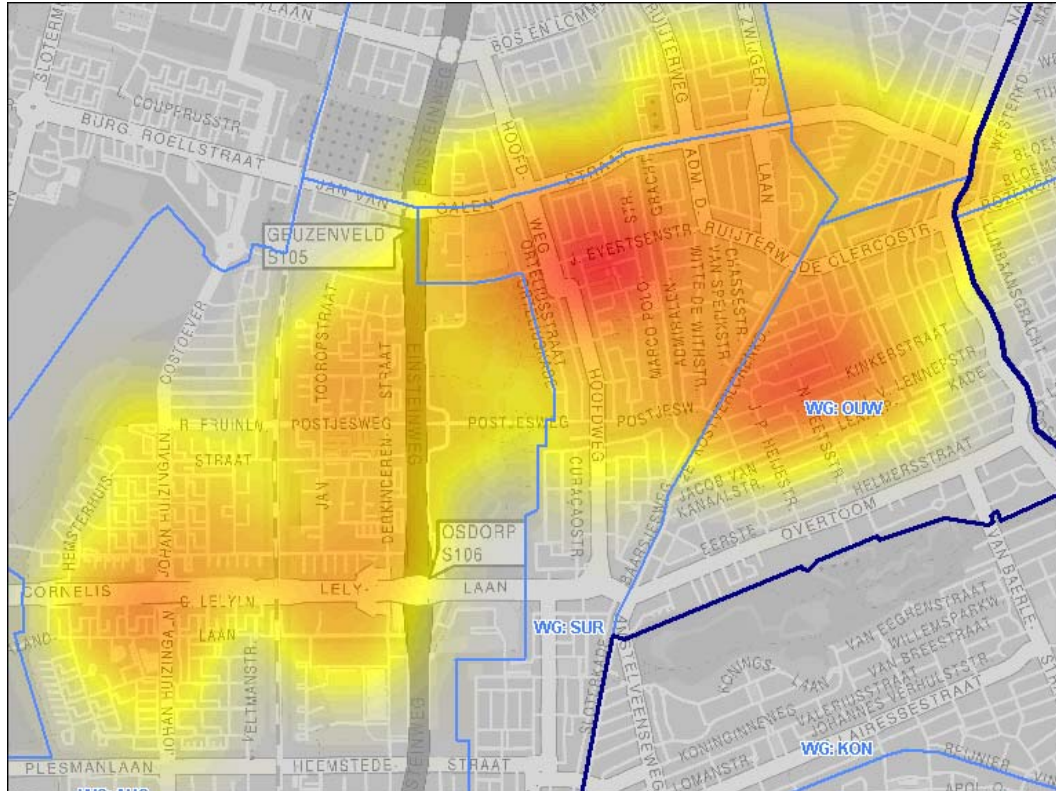

Er is in Amsterdam-West nog een tweede groter gebied met relatief veel wapenincidenten (zie kaart 3.13). Het betreft het gebied rondom het Mercatorplein en de Postjesweg. Daar hebben in de periode van april 2006 tot en met maart 2007 in totaal 441 wapenincidenten plaats. De top-5 is als volgt:

- Bedreiging (24%)
- Eenvoudige mishandeling (13%)
- Bezit overige wapens (13%)
- Straatroof (11%)
- Doodslag/moord (7%)

Deze hot spot ligt voornamelijk in het gebied van de wijkteams August Allebeplein en Surinameplein, en nog een stukje in Oud West. Het valt op dat de 441 wapenincidenten in deze hot spot hoog is in relatie tot de jaarscore van het district (1.331 wapenincidenten) en van de wijkteams August Allebeplein (219 wapenincidenten) en Surinameplein (210 wapenincidenten).

Kaart 3.13

Het wapengeweld in dit deel van Amsterdam-West kan onder meer toegeschreven worden aan de volgende factoren:

- Naast een verbetering van de openbare orde tekent zich in dit gebied een verharding af van de overwegend Marokkaanse jeugdcriminaliteit (en de criminaliteit van jongvolwassenen), inclusief wapengeweld.
- De verharding van de jeugdcriminaliteit stimuleert het wapenbezit, waarbij het verschil tussen wapenbezit om defensieve of offensieve redenen diffuus is.
- Er bestaat wel een verschil tussen hot spot Osdorpplein en omgeving, en de hot spot Mercatorplein, Postjesweg en omgeving. Uit onder meer observaties, straatgesprekken alsook uit gesprekken met politiemensen en met de subdriehoek wapens, blijkt dat de openbare orde op het Osdorpplein e.o. minder wordt aangetast door het lokale wapengeweld dan in de omgeving van het Mercatorplein en de Postjesweg. Het speelt daarbij ook een rol dat het aantal wapenincidenten op de hot spot Mercatorplein, Postjesweg en omgeving relatief hoog is, met 441 wapenincidenten in de periode april 2006 tot en met maart 2007. We vinden dat er voorrang zou moeten worden gegeven aan preventief fouilleren op de hot spot Mercatorplein, Postjesweg en omgeving. De beschikbare cijfers geven overigens voldoende juridische basis om ook, of op een later moment, preventief te fouilleren op de hot spot Osdorpplein en omgeving.

Uit onderzoek naar Wapengeweld (COT en Beke, 2007) blijkt dat er, naast de VRG's, relatief veel wapenincidenten plaats hebben in Amsterdam-West. Er wordt al veel in het werk gesteld - preventief en repressief - om de lokale jeugdproblemen aan te pakken. Dit kan de ontwikkeling in de wapenincidenten dus niet beteugelen. Dit zou, zo leren de ontwikkelingen in de twee Amsterdamse VRG's, wel kunnen door middel van preventief fouilleren. Er zijn aandachtspunten. Het is vooral de vraag hoe groot het lokaal politiek-maatschappelijke draagvlak is voor preventief fouilleren. Het maatschappelijke draagvlak kan heel gericht

worden gemeten door middel van straatenuêtes, ook onder personen die in een eventueel VRG in Amsterdam-West worden gecontroleerd. Lokale politici dienen voor zich zelf de vraag te stellen of het wapengeweld, zonder preventief fouilleren, kan worden teruggedrongen. Het doel zou er volgens ons – met in achtneming van de omvang en ontwikkeling van het wapengeweld – namelijk in elk geval uit moeten bestaan om in Amsterdam-West net zo'n daling te realiseren als de afgelopen jaren in de binnenstad en in Zuidoost.

Van de Pekstraat – IJ-tunnel e.o.

In het onderstaande gebied (zie kaart 3.10) zijn rondom de IJ-tunnel in het onderzoeksjaar in totaal 86 wapenincidenten geregistreerd. De top-5 in dit gebied bestaat uit de volgende delicten:

- Bedreiging (28%)
- Eenvoudige mishandeling (17%)
- Bezit overige wapens (12%)
- Bezit vuurwapens (8%)
- Doodslag/moord; straatroof (6%)

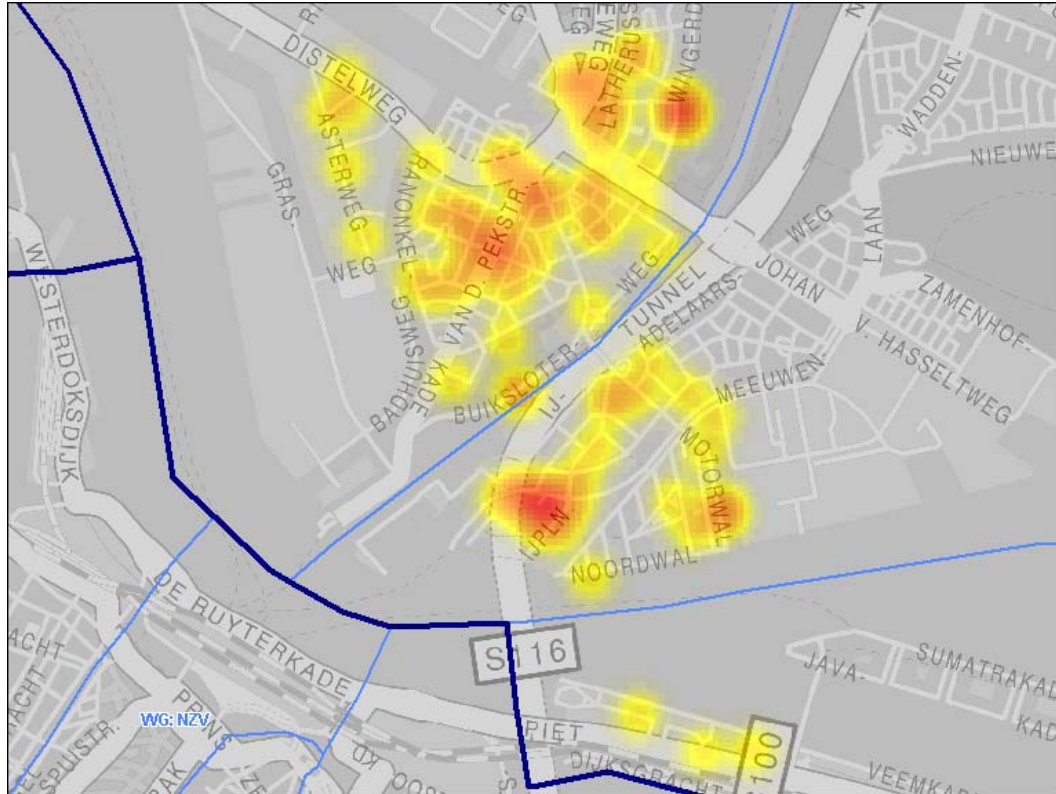
Het valt op dat de meeste incidenten door de week plaats hebben, vooral op dinsdag (22%) en vrijdag (20%). Straatroof komt met een score van 6% minder vaak voor dan regionaal (16%).

Het lokale wapengeweld kan mede worden verklaard uit de drugscene in de Van de Pekstraat en omgeving. We vinden het verstandig om eerst met andere instrumenten gericht op te treden tegen deze lokale drugscene. We zien (nu) geen aanleiding om over te gaan tot preventief fouilleren. Deze hot spot bestaat wel al enkele jaren. Het is daarom zaak om vooruitgang te boeken, bij voorkeur zonder preventief fouilleren.

Deze hot spot ligt op de grens van de wijkteams Klimopweg en Waddenweg, in district 2.

In wijkteam Klimopweg zijn in het onderzoeksjaar 231 wapenincidenten geregistreerd, en in wijkteam Waddenweg in totaal 220. Precies 86 wapenincidenten hadden plaats in de hot spot.

Kaart 3.14

Wibautstraat – Oosterparkstraat e.o.

De centrale locaties in dit gebied (zie kaart 3.15) zijn twee metrostations – te weten Wibautstraat en Amstel – en het treinstation Amstel. Dit gebied telt in het onderzoeksjaar 78 wapenincidenten. Er zijn drie delicten die beduidend hoger scoren dan 10%, want de top-5 van de meest gepleegde delicten is als volgt:

- Bezit overige wapens (21%)
- Bedreiging (19%)
- Straatroof (18%)
- Doodslag/moord (8%)
- Zware mishandeling (5%)

Het valt op dat veel delicten worden gepleegd op een openbaar vervoer station of in de omgeving daarvan. De verklaringen voor de wapendelicten op deze hot spot hangen hiermee samen (zie onder meer COT, 2005b):

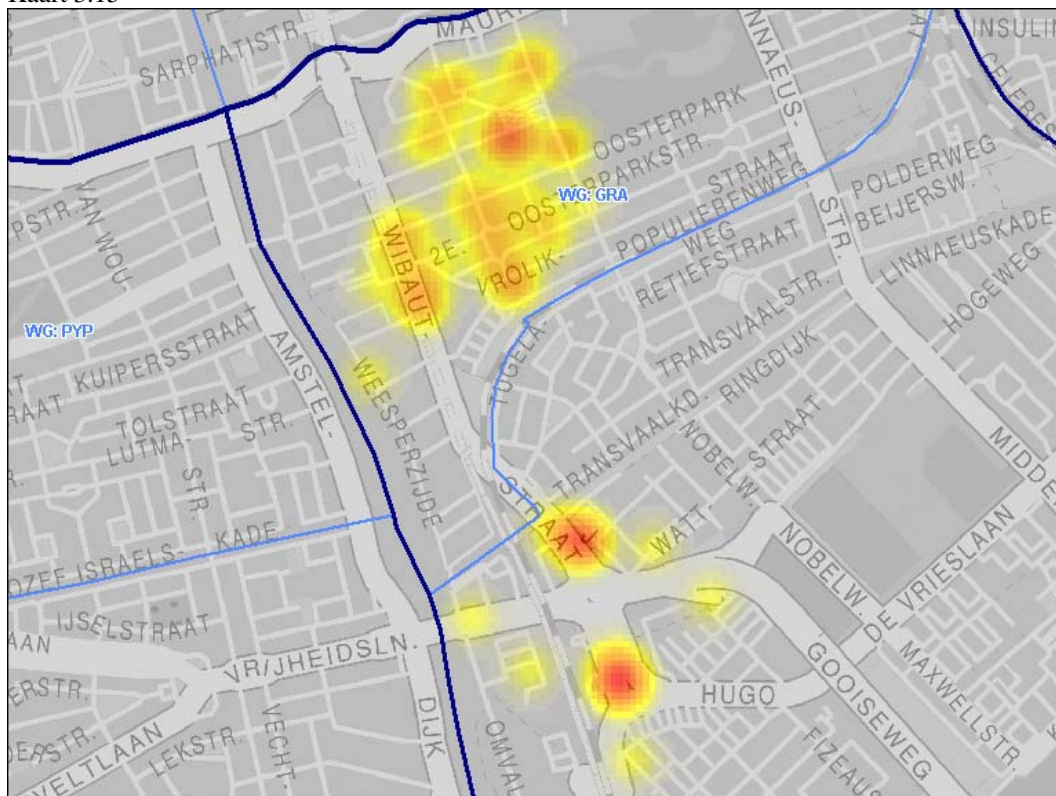
- Er is op en rondom deze stations een Gelegenheidsstructuur voor straatroof. Dit komt mede doordat de Oosterparkbuurt een redelijk stabiele wijk is, en derhalve bewoners of bezoekers kent die een mogelijk doelwit zijn.
- De nabijgelegen Transvaalbuurt telt relatief veel jeugdcriminaliteit, waaronder jongeren die (gewapende) vermogensdelicten plegen of handelen in harddrugs.
- Bij repressie in de drugscene elders in de stad – bijvoorbeeld in het centrum, op stationseiland – is er gedeeltelijk sprake van verplaatsing van leden van de drugscene naar metrostation Wibautstraat of Amstel.

Deze hot spot ligt voor het grootste deel in district 3, wijkteam 's-Gravesandplein, en voor een deel in wijkteam Linnaeusstraat.

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 142 wapenincidenten geregistreerd. Precies 78 daarvan hadden plaats in de hot spot.

Door de omvang en sterke concentratie van de wapendelicten in het onderzoeksjaar zou het verstandig kunnen zijn om op de genoemde stations, en wellicht in de directe omgeving daarvan, preventief te fouilleren. We raden wel aan om eerst te bezien of de wapenincidenten hoog blijven, ook bij intensivering van regulier toezicht op deze stations. We raden reeds aan om in nabijgelegen hot spots – Javastraat – Insulindeweg e.o.; Pontanusstraat e.o.; Transvaalstraat e.o. – over te gaan tot preventief fouilleren.

Kaart 3.15

Van Houtenstraat e.o.

In de omgeving van de Van Houtenstraat e.o. worden in het onderzoeksjaar 73 wapenincidenten geregistreerd. De top-5 is als volgt:

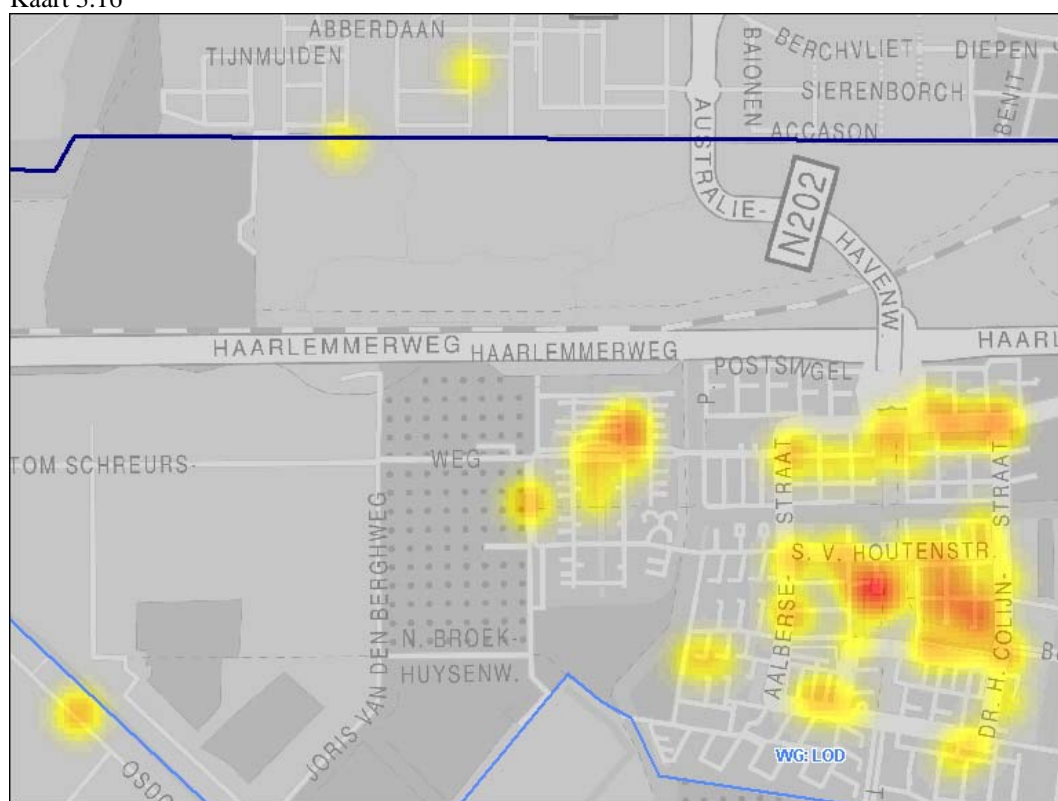
- Bedreiging (27%)
- Eenvoudige mishandeling (19%)
- Straatroof (10%)
- Bezit overige wapens (10%)
- Zware mishandeling (7%)

Als meer precies naar de cijfers wordt gekeken, valt op dat het relatief vaak gaat om gewapend huiselijk geweld. Het gaat in dit gebied om 35%, terwijl het regionale gemiddeld ligt op 17%. De pleegplaats is dan ook veel vaker een woning: 42% van de zaken in dit gebied, terwijl het in de regio 29% van de incidenten betreft. We zien dan ook geen reden om over te gaan tot preventief fouilleren. Het is bij meldingen van (mogelijk) huiselijk geweld wel verstandig om extra alert te zijn op mogelijk wapenbezit en wapengebruik.

Deze hot spot ligt in district 5, wijkteam Lodewijk van Deijssel.

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 233 wapenincidenten geregistreerd. Precies 73 daarvan hadden plaats in de hot spot.

Kaart 3.16

Houtmankade e.o.

In de omgeving van de Houtmankade (zie kaart 3.17) worden in het onderzoeksjaar 70 wapenincidenten geregistreerd. De top-5 is als volgt:

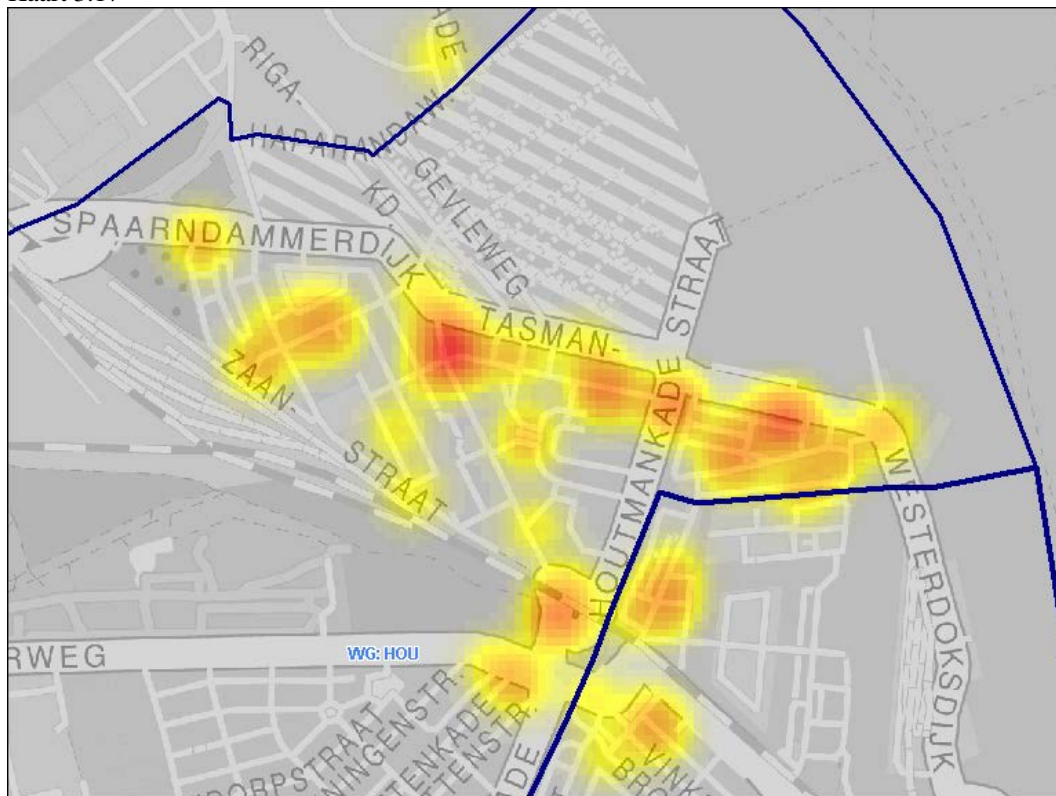
- Bedreiging (33%)
- Bezit overige wapens (13%)
- Straatroof (11%)
- Bezit vuurwapens (10%)
- Eenvoudige mishandeling (10%)

Het valt op dat veel wapenincidenten plaats hebben in horeca. In dit gebied gaat het om 10%, terwijl dit regionaal opgaat in 2% van de geregistreerde zaken. Voorts valt op dat bij 4% van de incidenten een gebruikersruimte van drugsverslaafden wordt vermeld als pleegplaats. Dit roept de vraag op in hoeverre de bewoners van deze gebruikersruimte dader e.o. slachtoffer zijn van wapenbezit of wapengeweld. Het lokale wapengeweld vertoont schommelingen, en dat zou deels samenhangen met de mate waarin de bezoekers van de gebruikersruimte wapens bezitten e.o. gebruiken. We vinden het verstandig om alert te zijn op deze doelgroep en op het reilen en zeilen in de gebruikersruimte (in samenspraak met hulpverleners), maar we zien nu geen aanleiding om over te gaan tot preventief fouilleren.

Deze hot spot ligt voor het overgrote deel in district 5, wijkteam Houtmankade.

In dit wijkteam zijn in het onderzoeksjaar 149 wapenincidenten geregistreerd. Precies 70 daarvan hadden plaats in de hot spot.

Kaart 3.17

4. Conclusies en aanbevelingen

4.1 Conclusies

Opbrengsten

1. Vanaf de eerste controleactie (29 november 2002) tot en met april 2007 zijn in de twee veiligheidsrisicogebieden ruim achtenzestigduizend (om precies te zijn 68.883) personen gecontroleerd, 7.831 voertuigen en 438 keer een horecagelegenheid. Daarbij zijn 1.460 wapens aangetroffen: overwegend steekwapens (1.186). Er zijn 195 personen aangehouden inzake WWM.
2. In de vijfde controleperiode - juli 2006 tot en met april 2007 – zijn in VRG Zuidoost, bij 17 controleacties, precies 3.947 personen gefouilleerd, 225 voertuigen gecontroleerd en 66 horecagelegenheden. Dit levert 98 wapens op, waaronder 95 steekwapens. Er worden 12 arrestanten gemaakt inzake WWM. Dit vergt 1169,25 politieke arbeidsuren.
3. In dezelfde controleperiode fouilleert de politie in VRG Binnenstad, bij 17 controleacties, 6.567 personen. Ze controleert 756 voertuigen en 32 horecagelegenheden. Er worden 127 wapens aangetroffen, waaronder 107 steekwapens. Er worden 16 personen aangehouden inzake WWM. De politie besteedt in deze periode 1429 arbeidsuren aan preventief fouilleren.

Wapenincidenten

4. In het onderzoeksjaar (april 2006 tot en met maart 2007) worden in VRG Binnenstad 565 wapenincidenten geregistreerd. Dat zijn, op één incident na, driehonderd wapenincidenten minder dan in de periode van april 2003 tot en met maart 2004. Dat is een daling met 34,6%. In het laatste jaar daalt het aantal wapenincidenten met precies honderd: van 665 naar 565.
5. VRG Zuidoost telt in het onderzoeksjaar (april 2006 tot en met april 2007) 532 wapenincidenten. In dezelfde periode, drie jaar eerder, werden nog 637 wapenincidenten geregistreerd. De daling bedraagt derhalve 105 wapenincidenten, hetgeen neerkomt op een afname van 16,5%. Over het laatste jaar bedraagt de daling 59 wapenincidenten.
6. In de hele stad daalt het aantal wapenincidenten in drie jaar tijd (april 2003 tot en met maart 2004 in vergelijking met april 2006 tot en met maart 2007) met 552 wapenincidenten: van 5.106 naar 4.554. Dit komt neer op een afname met 10,8%. Deze daling wordt voor een groot gedeelte gerealiseerd in de twee VRG's. Want, als we de twee VRG's buiten beschouwing laten, komt de daling voor de 'rest van Amsterdam' uit op 4,1%: van 3.605 naar 3.248 wapenincidenten.
7. Het is opmerkelijk dat in het laatste jaar het aantal wapenincidenten in 'de rest van Amsterdam' zelfs groeit. In de twee VRG's daalt het aantal wapenincidenten. Bij elkaar opgeteld komt het neer op een daling met 12,6%, hetgeen neerkomt op een

afname met 159 wapenincidenten. In ‘de rest van Amsterdam’ stijgt het aantal wapenincidenten juist met 6,4%, van 4.504 naar 4.554. Dit roept de vraag op of er gebieden zijn in ‘de rest van Amsterdam’ waar het opportuun is om over te gaan tot preventief fouilleren.

Wapenincidenten buiten de twee VRG’s

8. Er zijn belangrijke redenen om nauwgezet en serieus te bezien of er, ook buiten de twee huidige VRG’s, in Amsterdam locaties zijn waar het opportuun is om over te gaan tot preventief fouilleren:
 - Terwijl de wapenincidenten in de twee VRG’s gezamenlijk in het afgelopen jaar met 12,7% zijn gedaald, zijn de wapenincidenten in ‘de rest van Amsterdam’ juist gestegen met 6,4% (zie conclusie 7);
 - De wapenincidenten zijn niet gelijk verdeeld over ‘de rest van Amsterdam’, want er zijn hot spots te benoemen met relatief veel wapenincidenten (zie conclusie 9 en 12);
 - Het valt op dat het aantal wapenincidenten op hot spots in ‘de rest van Amsterdam’ beduidend hoger ligt dan op hot spots binnen de twee VRG’s (zie conclusie 11);
 - De top-23 van buurten met de meeste wapenincidenten telt 11 buurten die niet in een VRG liggen. In 9 van deze buurten is het aantal wapenincidenten de afgelopen drie jaren gestegen – al gaat het in absolute zin om een bescheiden stijging. Mede daarom richten we ons - met name buiten de VRG’s - op hot spots en niet op buurten (zie paragraaf 2.4).

Hot spots

9. De veiligheidsrisicogebieden tellen vijf hot spots met tenminste 19 wapenincidenten in het onderzoeksjaar (april 2006 tot en met maart 2007). Een bondige analyse van de wapenincidenten op deze locaties leert dat op deze locaties, op gezette tijden en met inachtneming van specifieke omstandigheden, vooruitgang is geboekt en kan worden geboekt met onder meer preventief fouilleren. Het gaat om de volgende vijf hot spots:
 - *Leidsedwarsstraat e.o. (VRG Binnenstad), met 25 wapenincidenten in het onderzoeksjaar.* De wapenincidenten zijn gerelateerd aan het uitgaansleven, hetgeen duidelijk blijkt uit geijkte tijden (relatief vaak in het weekend, in de vakantieperiode en rond sluitingstijd van de horeca) en locaties (in en rondom horecagelegenheden, op looproutes van en naar de horeca) van de wapenincidenten;
 - *Warmoesstraat e.o. (VRG Binnenstad), met 22 wapenincidenten in het onderzoeksjaar.* Het wapengeweld hangt nauw samen met de ‘klassieke’ lokale harddrugscene;
 - *Beekdreef e.o. (VRG Zuidoost), met 21 wapenincidenten in het onderzoeksjaar.* Het betreft deels wapengeweld op straat, onder meer straatroof. Daarnaast valt echter op dat relatief veel wapenincidenten plaats hebben in het kader van huiselijk geweld. Dit betekent dat de reductie van de lokale wapenincidenten

ook gebaat is met een gerichte aanpak van huiselijk geweld, inclusief alertheid op mogelijk wapenbezit en wapengebruik bij meldingen van huiselijk geweld;

- *Hoptille (VRG Zuidoost), met 20 wapenincidenten in het onderzoeksjaar.* Het valt op dat veel geregistreerde wapenincidenten in verband worden gebracht met een woonadres dat klaarblijkelijk fungeert als ontmoetingsplaats van personen met een (rand)criminele levensstijl: op deze locatie gaat het om 15% van de incidenten, terwijl het regionaal gaat om 1%. Een gewapende overval op een woning komt hier ook beduidend vaker voor dan in de regio: 20% versus 2%. Politie, bestuur en justitie passen hun strategie hierop aan. In samenspel met onder meer corporaties worden – in het kader van het project Buurtbeeld – controles in onder meer deze flat voorbereid. Dit is een aanvulling op het al bestaande beleid, inclusief preventief fouilleren;
 - *Kraaiennest e.o. (VRG Zuidoost), met 19 wapenincidenten in het onderzoeksjaar.* In dit gebied wordt het meeste wapengeweld gepleegd rondom het metrostation en de nabijgelegen flats. Een deel van het wapengeweld is drugsgelateerd. In de omgeving van de flats hangen ook groepen rond die zich schuldig maken aan wapengeweld. Het gaat zeker niet alleen om jongeren en jongvolwassenen, maar ook om dertigers.
10. Er wordt geen specifieke registratie van controleacties bijgehouden, waardoor niet bekend is waar en wanneer er op hot spots binnen een VRG preventief wordt gefouilleerd.
11. Het valt op dat de hot spots binnen de VRG's in absolute zin minder wapenincidenten in het onderzoeksjaar tellen dan die buiten de VRG's (zie conclusie 11). Hierbij moet het volgende worden bedacht:
- Nog steeds hebben relatief veel wapenincidenten plaats in de twee VRG's. In het onderzoeksjaar worden in de twee VRG's namelijk 1.097 wapenincidenten geregistreerd en in 'de rest van Amsterdam' 3.457.
 - In de VRG's daalt het aantal wapenincidenten, maar er hebben verschuivingen plaats tussen buurten en locaties binnen de VRG's (zie ook COT en Beke, 2007).
12. Buiten de twee VRG's hebben we 7 gebieden met hot spots beschreven in paragraaf 3. Het betreft:
- De Albert Cuypstraat e.o.: 130 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
 - Javastraat – Insulindeweg e.o.: 120 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007. In combinatie met: 1. de nabijgelegen Pontanusstraat e.o. met 67 wapenincidenten in dezelfde periode, en 2. de Transvaalstraat e.o. met 41 wapenincidenten in deze periode;
 - Amsterdam-West. Een betrekkelijk kleine of geconcentreerde hot spot betreft Osdorperban – Osdorpplein e.o. met 100 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007. Een wat groter gebied met relatief veel wapenincidenten is het gebied rondom het Mercatorplein en Postjesweg. In dit grotere gebied hebben in de periode van april 2006 tot en met maart 2007 in totaal 441 wapenincidenten plaats;

- Van de Pekstraat – IJ-tunnel e.o.: 86 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Wibautstraat – Oosterparkstraat e.o.: 78 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Van Houtenstraat e.o.: 73 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007;
- Houtmankade e.o.: 70 wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.

13. Voor twee van de 7 concentratiegebieden (zie conclusie 11) zien we doorslaggevende redenen om over te gaan tot preventief fouilleren:

- *Javastraat – Insulindeweg – Pontanusstraat e.o. – Transvaalstraat e.o.*
 We hebben drie hot spots die worden aangewezen bij een systeemanalyse samengevoegd. Het betreft het gebied Javastraat – Insulindeweg e.o. met 120 wapenincidenten in het onderzoeksjaar, hot spot Pontanusstraat e.o. met 67 wapenincidenten en hot spot Transvaalstraat met 41 wapenincidenten. Bij elkaar opgeteld gaat het om 187 wapenincidenten in het onderzoeksjaar. De wapenincidenten houden verband met de – verwevenheid van - lokale drugsscene, de lokale jeugdcriminaliteit, en de gelegenheidsstructuren die worden gecreëerd door de dagmarkt en de vele winkels in de Dapperbuurt. Voor deze hot spot geldt dat de wapenincidenten systematisch blijken te zijn. Het wapengeweld is verankerd in lokale criminele structuren. Het betreft ook in hoge mate een straatprobleem. Er zal hoogstwaarschijnlijk betekenisvolle vooruitgang worden geboekt bij het terugdringen van het aantal wapenincidenten door middel van preventief fouilleren. Een aandachtspunt betreft het gegeven dat een eventueel VRG in twee politiedistricten zou vallen. Dit vergt onderlinge afstemming van, en samenwerking bij, controleacties. Er zal ook opgelet moeten worden dat de actiemethoden het sociale verkeer op de dagmarkt niet (te veel) verstoort. Dit alles is oplosbaar.
- *Amsterdam-West: twee hot spots.*
 In Amsterdam-West zijn er twee hot spots. Het betreft in de eerste plaats het *Osdorpplein en omgeving*. In een kleine straal rondom dit plein worden in het onderzoeksjaar (april 2006 tot en met maart 2007) 100 wapenincidenten. In een wat ruimer gebied rondom dit plein gaat het om 202 wapenincidenten. In de tweede plaats gaat het om *de omgeving van het Mercatorplein en de Postjesweg*, met 441 wapenincidenten in het onderzoeksjaar. Het wapengeweld kan onder meer worden toegeschreven aan een verharding van de lokale criminaliteit die wordt gepleegd door (Marokkaanse) jongeren en jongvolwassenen.
 Er bestaat wel een verschil tussen hot spot Osdorpplein en omgeving, en de hot spot Mercatorplein, Postjesweg en omgeving. Uit onder meer observaties, straatgesprekken alsook uit gesprekken met politiemensen en met de subdriehoek wapens, blijkt dat de openbare orde op het Osdorpplein e.o. minder wordt aangetast door het lokale wapengeweld dan in de omgeving van het Mercatorplein en de Postjesweg. Het speelt daarbij ook een rol dat het aantal wapenincidenten op de hot spot Mercatorplein, Postjesweg en omgeving relatief hoog is, met 441 wapenincidenten in de periode april 2006 tot en met maart 2007. We vinden dat er voorrang zou moeten worden gegeven aan

preventief fouilleren op de hot spot Mercatorplein, Postjesweg en omgeving. De beschikbare cijfers geven overigens voldoende juridische basis om ook, of op een later moment, preventief te fouilleren op de hot spot Osdorpplein en omgeving.

Uit onderzoek naar Wapengeweld (COT en Beke, 2007) blijkt dat er relatief veel wapenincidenten plaats hebben in Amsterdam-West. Er wordt al veel in het werk gesteld – preventief en repressief – om de lokale onveiligheid aan te pakken. Dit kan de ontwikkeling in de wapenincidenten dus niet beteugelen. Dit zou, zo leren de ontwikkelingen in de twee Amsterdamse VRG's, wel kunnen door middel van preventief fouilleren. Er zijn aandachtspunten. Het is vooral de vraag hoe groot lokaal het politiek-maatschappelijke draagvlak is voor preventief fouilleren. Het maatschappelijke draagvlak kan heel gericht worden gemeten door middel van straat enquêtes, ook onder personen die in een eventueel VRG in Amsterdam-West worden gecontroleerd. Lokale politici dienen voor zich zelf de vraag te stellen of het wapengeweld, zonder preventief fouilleren, kan worden teruggedrongen. Het doel zou er volgens ons – met inachtneming van de omvang en ontwikkeling van het wapengeweld – namelijk in elk geval uit moeten bestaan om in Amsterdam-West net zo'n daling te realiseren als de afgelopen jaren in de binnenstad of in Zuidoost. We menen dat daartoe preventief fouilleren nuttig en noodzakelijk is. Het is voorts de vraag of beide hot spots worden aangewezen als VRG of dat ervoor wordt gekozen om (eerst?) op één hot spot preventief te fouilleren.

4.2 Aanbevelingen

1. We raden aan om de aanwijzing van de twee huidige VRG's met nog een jaar te verlengen. Dit wordt nog steeds gerechtvaardigd door zowel de geboekte vooruitgang als de absolute en relatieve omvang van het aantal wapenincidenten. De aanwijzing van twee redelijk omvangrijke VRG's is ook verstandig vanwege de door de jaren heen geconstateerde geografische verschuivingen van de wapenincidenten binnen de VRG's.
2. We vinden het wel belangrijk dat bij preventief fouilleren binnen deze twee VRG's heel precies de tijd en locatie van de controleacties te vermelden. Zo kunnen de effecten beter in kaart worden gebracht. Maar als de wapenincidenten in het komende jaar wederom stevig dalen, en zich min of meer stabiele hot spots aftekenen binnen de twee VRG's, zou het dan mogelijk zijn om de twee VRG's te verkleinen. We realiseren ons dat we hiermee vooruit lopen op de zaken, maar een meer gerichte registratie is altijd nuttig.
3. Er zijn belangrijke redenen om nauwgezet en serieus te bezien of er, ook buiten de twee huidige VRG's, in Amsterdam locaties zijn waar het opportuun is om over te gaan tot preventief fouilleren. Zie conclusie 8 voor deze redenen.
4. Voor tenminste twee hot spots 'buiten de VRG's' geldt dat de wapenincidenten zo systematisch zijn, bij uitstek een straatprobleem vormen en met bestaand beleid niet zijn teruggedrongen. We raden dan ook aan om over te gaan tot preventief fouilleren op de volgende hot spots:

- Javastraat – Insulindeweg en omgeving, in combinatie met de hot spots Pontanusstraat en omgeving, alsook Transvaalstraat en omgeving. Het is eventueel mogelijk om twee (of zelfs drie, maar dat vinden wij te veel) kleine VRG's aan te wijzen, maar vanwege looproutes tussen de locaties zou ook gekozen kunnen worden voor één VRG.
- In Amsterdam-West raden we aan om bij preventief fouilleren voorrang te geven aan de omgeving van het Mercatorplein en de Postjesweg.

We stellen voor om deze gebieden voor een jaar aan te wijzen, met een tussenrapportage na een half jaar. Die tussenrapportage geeft in elk geval inzicht in het maatschappelijk draagvlak, in de actiemethoden en de opbrengsten, en in de ontwikkelingen wat wapenincidenten betreft.

5. In nieuw aan te wijzen VRG's wordt het maatschappelijk draagvlak gepeild, onder meer door middel van stratenquêtes, zowel onder bewoners en passanten, als onder personen die zojuist door de politie zijn gecontroleerd.
6. We raden aan om periodiek (bijvoorbeeld eens per half jaar) analyses te maken van hot spots met relatief veel wapenincidenten. Voor zover de hot spots binnen een VRG vallen geeft het inzicht in de effecten, en voor zover ze er buiten vallen kan in de territoriale driehoek en in de subdriehoek wapens de vraag worden gesteld en beantwoord hoe de wapenincidenten op deze hot spots kunnen worden verminderd. Het is verstandig om zowel te zoeken naar kleine hot spots (enkele straten) als naar wat ruimere gebieden met relatief veel wapenincidenten. In deze evaluatie hebben we dit ook gecombineerd.

Bijlagen

Bijlage 1

Opbrengsten: de eerste vier controleperiodes

Controleperiode 1: november 2002 tot en met mei 2003

In VRG Zuidoost controleerde de politie in deze periode bij 11 acties ruim zesduizend (6.020) personen en 563 voertuigen. De wapenopbrengst bedroeg: 4 vuurwapens (waarvan 2 nep), 4 slagwapens, 48 steekwapens en 10 andere wapens (onder andere diverse eenheden munitie, een seinpistool, een alarmpistool, een gasbuisje, een baksteen, inbrekerswerktuig en cs-gas). De politie arresteerde 42 personen: 23 maal inzake de WWM.

In VRG Binnenstad werden bij 11 controleacties bijna zevenduizend mensen (6.925) gefouilleerd en 1.238 voertuigen doorzocht. De politie maakte 67 arrestanten: 43 inzake de WWM. De wapenopbrengst bedroeg: 5 vuurwapens (waarvan alle 5 nep), 30 slagwapens, 175 steekwapens en 41 andere wapens.

Tabel 1: Opbrengsten controleperiode 1: november 2002 tot en met mei 2003.

Opbrengsten periode 1		
	VRG ZO	VRG BS
Aantal acties	11	11
X Personen	6020	6925
X Voertuigen	563	1238
X Horecapanden	13	27
Totaal aanhoudingen	42	67
- Wwm	23	43
- Overig	19	24
Totaal wapens	66	251
- Vuurwapens	4 (2 nep)	5 (5 nep)
- Slagwapens	4	30
- Steekwapens	48	175
- Overig	10	41
Arbeidsuren	3002	2139

Controleperiode 2: juli 2003 tot en met mei 2004

De politie voerde in deze periode 20 controleacties uit in VRG Zuidoost. Ze controleerden daarbij 11.727 personen en 1.261 voertuigen. Het leverde 108 wapens op: 3 vuurwapens, 8 slagwapens, 87 steekwapens en 10 andersoortige wapens. In totaal zijn 46 personen gearresteerd, waarvan 19 op grond van de WWM.

In VRG Binnenstad fouilleerde de politie bij evenveel controleacties (20) bijna veertienduizend personen (13.856) en controleerde daarbij 1.732 voertuigen. De acties hebben 371 wapens opgeleverd: 4 vuurwapens (waarvan 1 nep), 24 slagwapens, 316 steekwapens en 27 andere wapens. De controle acties resulteerden in 62 aanhoudingen: 14 keer inzake de WWM.

Bij de fouilleringen werden naar bovenstaande wapens ook onder andere traangas, methadontabletten, nep-speed, een bijl, pepperspray en diverse tangen aangetroffen.

Tabel 2: Opbrengsten controleperiode 2: juli 2003 tot en met mei 2004.

Opbrengsten periode 2		
	VRG ZO	VRG BS
Aantal acties	20	20
X Personen	11727	13856
X Voertuigen	1261	1732
X Horecapanden	57	77
Totaal aanhoudingen	46	62
- Wwm	19	14
- Overig	27	48
Totaal wapens	108	371
- Vuurwapens	3	4 (1 nep)
- Slagwapens	8	24
- Steekwapens	87	316
- Overig	10	27
Arbeidsuren	4540	3507

Controleperiode 3: juni 2004 tot en met mei 2005

In de periode van juni 2004 tot en met mei 2005 voerde de politie in VRG Zuidoost 12 controleacties uit. Daarbij zijn 5.803 personen gefouilleerd en 488 voertuigen doorzocht. De acties hebben in totaal 55 wapens opgeleverd: 3 vuurwapens, 2 slagwapens, 42 steekwapens en 8 andersoortige wapens. De politie maakte 33 arrestanten: 15 maal inzake de WWM.

In dezelfde controleperiode voerde de politie in VRG Binnenstad 16 controleacties uit. In totaal zijn 6.351 personen en 856 voertuigen gecontroleerd. Dit leverde in totaal 183 wapens op: 2 vuurwapens (beiden nep), 15 slagwapens, 141 steekwapens en 25 andersoortige wapens. In totaal zijn hierbij 40 arrestaties gemaakt: 21 in het kader van de WWM.

Naast de bovenstaande wapens zijn onder andere traangas, vuurwerk, pepperspray, gestolen goederen, hard- en softdrugs, munitie en cs-gas gevonden.

Tabel 3: Opbrengsten controleperiode 3: juni 2004 tot en met mei 2005.

Opbrengsten periode 3		
	VRG ZO	VRG BS
Aantal acties	12	16
X Personen	5803	6351
X Voertuigen	488	856
X Horecapanden	48	62
Totaal aanhoudingen	33	40
- Wwm	15	21
- Overig	18	19
Totaal wapens	55	183
- Vuurwapens	3	2 (2 nep)
- Slagwapens	2	15
- Steekwapens	42	141
- Overig	8	25
Arbeidsuren	2239,5	1607

Controleperiode 4: juni 2005 tot en met mei 2006

In periode 4 zijn in VRG Zuidoost tijdens 17 controleacties in totaal 2.914 personen en 143 voertuigen gecontroleerd. Daarbij zijn alles bij elkaar 68 wapens in beslag genomen: 3 vuurwapens (waarvan 2 nep), 1 slagwapen, 57 steekwapens en 7 andersoortige wapens. De politie maakte 34 arrestanten: 19 op grond van de WWM.

In dezelfde periode zijn in VRG Binnenstad 16 acties gehouden. Daarbij zijn in totaal 4.773 personen gefouilleerd. Er zijn 569 auto's gecontroleerd. De wapenopbrengsten zijn als volgt (totaal 133): 2 vuurwapens, 9 slagwapens, 118 steekwapens en 4 andere type wapens. Hierbij zijn 40 arrestanten gemaakt, waarvan 13 inzake WWM.

Naast de bovenstaande wapens zijn onder andere een gestolen rijbewijs, een gestolen GSM, vuurwerk, hard- en softdrugs, munitie en cs-gas gevonden.

Tabel 4: Opbrengsten controleperiode 4: juni 2005 tot en met mei 2006.

Opbrengsten periode 4		
	VRG ZO	VRG BS
Aantal acties	17	16
X Personen	2914	4773
X Voertuigen	143	569
X Horecapanden	25	31
Totaal aanhoudingen	34	40
- Wwm	19	13
- Overig	15	27
Totaal wapens	68	133
- Vuurwapens	3 (2 nep)	2
- Slagwapens	1	9
- Steekwapens	57	118
- Overig	7	4
Arbeidsuren	895,42	1176,5

Bijlage 2

Verantwoording

We hebben ons ten behoeve van de presentatie en analyse van de opbrengsten (paragraaf 1) en wapenincidenten (paragraaf 2) gebaseerd op databestanden die we van de regiopolitie Amsterdam-Amstelland hebben gekregen. De politie heeft incidenten geselecteerd waarbij volgende de ingevoerde mutatie een wapen in het spel is geweest. Indien er wordt gesproken over bedreigingen, dan gaat het dus om bedreigingen met gebruikmaking van een wapen.

We hebben ten behoeve van de hot spot-analyse allereerst gekeken naar de wapenincidenten op kleine hot spots. Het gaat daarbij om enkele straten of pleinen waarvoor geldt dat een concentratie van wapenincidenten een stempel drukken op de totaalscore van een buurt of van een of enkele subbuurten.

We hebben deze analyse aangevuld met de gegevens van wapenincidenten in (drie) iets grotere gebieden met een concentratie van wapenincidenten. Deels kwamen de kleine hots binnen deze wat grotere gebieden reeds uit de eerste analyse naar voren. En voor een ander deel niet (Amsterdam-West, Mercatorplein-Postjesweg e.o.). De wapenincidenten pieken dan niet in één of enkele straten, maar in een wat groter gebied.

De gegevens over de hot spots zijn eveneens aangeleverd door de politie. Ter duiding van de cijfers hebben we overleg gevoerd met de subdriehoek wapens en met buurtregisseurs. We hebben ook op de locaties geobserveerd, deels ook ten behoeve van het onderzoek naar Wapengeweld dat we samen met de Advies- en Onderzoeksgroep Beke hebben uitgevoerd (COT en Beke, 2007).

We hebben de volgende bronnen benut:

- Een excell-bestand van de politie over de opbrengsten van preventief fouilleren.
- Een excell-bestand van de politie over de wapenincidenten in de politieregio, in de stad, binnen politiedistricten en wijkteam en op het niveau van (sub)buurten.
- Hot spot-analyses van wapenincidenten in de periode van april 2006 tot en met maart 2007.
- COT, Evaluatie Preventief Fouilleren in Amsterdam: De stand van zaken, mei 2006
- COT, “De derde ronde”, Preventief fouilleren in Amsterdam: Opbrengsten en wapenincidenten, mei 2005a.
- COT, Strategische Drugsanalyse: Vier Amsterdamse scenes, mei 2005b